

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 23. III aastakäik

TEATAJA

1. detsembril 1928.

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	” 1.50
Välismaale . . .	” 5.00
Poolaastas . . .	” 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-85
Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval 12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

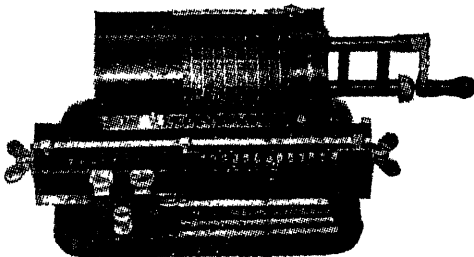
1/1 lhk. . .	kr. 40.00
1/2 ” . . .	” 22.00
1/4 ” . . .	” 12.00

Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Tallinna linnavalitsus ja tööstusmaksud. Lina väljaveo kontroll. Mõned äri-mehe aksloomid. Puu ja puutoodete sisseveotollid. Rahvastellidus. 10 aastat Eesti põlevkivitööstuses Kirjandus. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Äride registreerimise alalt. Ekspertide komisjon laevaõnnetuste ja nende põhjuste uurimiseks ja komisjoni määrused. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Teateid merimeestele. Uusi seadusi ja määrusi. Tolliteateid. Äri- ja tööstusettevõtete tegevusest. Turgude ülevaade. Vääribörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

ORIGINAL-ODHNER

Maailma
parim
arvutus-
masin

Üle
80.000
masina
tarvitusel

A. & P. MIETENS

Merepüestee 15 TALLINN Telefon 6-46

Peaesindus: Eestl, Läti ja Leedu jaoks.

Tallinna linnavalitsus ja tööstusmaksud.

Tööstuse 1928. a. kinnisvaramaks tõstetud kaheksakordseks.

Hiljuti said Tallinna tööstusettevõtte linnarahaasjandusosakonnalt kätte 1928. a. kinnisvaramaksu lehed, millest maksuühikute suureks üllatuseks selgus, et tänava nõutav kinnisvaramaks on eelmise aasta omaga võrreldes tõstetud 2-, 3-, 4- ja mõnel juhul isegi 8-kordseks. Kõrvutades äsja määratud maksu 1924. a. omadega selgub, et suurel osal juhtumel nimetatud maks 10—15, üksikute varanduste pealt aga koguni 30—38 korda kõrgemaks on tõusnud kui see oli 1924. a. Nii maksid 18 Tallinna tööstusettevõtet linnakinnisvaramaksu aastal 1924 kokku 2.200.000 senti, aastal 1927 juba 7.650.000 senti ja tänava nõutakse nendelt tööstustelt juba koguni 18.625.000 senti.

Rääkimata sellest, et säärane ebamäärane maksude kõrgendamine töösturite ridades tekitab palju mure, äärmise rahulolematuse ja lootusetu pessimismi, hävitades ettevõtjaskonnas igasuguse töötahte ja tööõõmu, võtab säärane maksude üleskrüvimine, mida teostatakse viimaste aastate vältel meie noore, veel nõrgal jalal seisva tööstuse arvel, töösturilt nende viimase üsnellesse, et nende varandus siin üldse võiks jääda püsima, et see varem või hiljem maksude näol nende käest ära ei libiseks ja nad seetõttu ei satuks halba seisukorda oma võlausaldajate ees.

Praegu toimivad meie linnaomavalitsused linna piirides asuvate vabrikute ja tehaste masinate ning seadiste hindamist ja maksustamist kerenskiaegse 1917. a. septembri seaduse põhjal, võttes 2% varanduse hinnatud väärtusest. Kuni kinnisvaramaksu nõudmised püsisid enam-vähem mõõdukates piirides, leppisid ettevõtteid sellise maksustamisviisiga. Nüüd aga, eriti paaril viimasel aastal, on linnaomavalitsused üksteise võidu hakanud maksu tõstma säärasele kõrgusele, mida kuidagi ei õigusta meie tööstuse praegune seisukord. Tööstuste kasud pole kaugeltki nii suured, et nad suudaksid katta kümne- ja enamkordseid maksu. Eriti raske seisukorras on aga need tehased, mis töö ja kapitali puudusel peavad seisma, nagu Dvigatel, Rich. Mayer, Venemaalte tehase, või jälle töötama vaid osalise koormatusega (Ilmarine, Fr. Krull jne.). Mõnedki tehased on sunnitud pidama rasket võitlust hoonete korrashoiu pärast varanduse enese arvel ja on tehaseid, mis isegi on pidanud minema niikaugele, et maksude tasumiseks lõhutakse hooned ja müüakse sellest saadud materjali. Säärastel

olukordadel nõuda miljoneid ja sadasid tuhandeid kinnisvaramaksu, näitab selgesti, et omavalitsused ei arvesta tööstuse tegeliku seisukorraga, vaid määravad maksud huupi, et aga saada võimalikult rohkem sissetulekuid oma eelarve kulude katteks.

Ka täie koormatusega töötavatele tööstustele on säärane vahetpidamatu maksude krüvimine väljakannatamatu, kuna saaduste hinnad on äärmiselt alla surutud terava võistluse tõttu tööstusliikude maadega, kes turgude suhtes geograafiliselt asendatud paremini kui meie, kus krediitlud kergemad ja kus ka poliitiline mõju soodsamate kaubamahutamise tingimuste loomiseks palju tugevam kui meil.

Neil põhjusil ei suuda ka täie koormatusega töötavad tehased välja töötada nii suuri kasusid, et neid jätuks tarvilisekski amortiseerimiseks, rääkimata juba korraliku dividendi maksmisest. Nii kujuneb 8—10-kordne kulude suurendamine maksude alal ettevõttele kahjude sünnitamiseks, eriti veel aasta lõpul, nagu seda teostatakse käesoleval juhul.

Töösturid palusid juba aasta algul Tallinna linnavalitsust ettevõtetele teatada, mil määral kavatsetakse käesoleval aastal võtta nimetatud maksu, juhtides tähelepanu sellele, et vabrikud peavad maksu suurust aegsasti teadma, et teha õigeid kalkulatsioone. Siis vastati, et linnavalitsus ei tea seda isegi ja et kõik tuleb omal ajal... Nüüd on siis see aeg kätte jõudnud ja linn üllatab 18 Tallinna tööstusettevõtet 10.000.000-sendilise lisamaksuga;

Mõned tehased on otse meeleheitel, kuna vaatamata seal produtseeritavate saduste headele omadustele ja hinna odavusele annab Tallinna linnavalitsus oma tellimised, mida need tehased väga hästi täita võiksid, välismaale; oma tehaste jaoks on tal vaid kümnekordseid maksu-määrad.

Edasi ei saa vaikida varanduste hindamisest, mida toimivad linnaomavalitsused täiesti oma äranägemisel, võttes mõnede tööstusettevõtete suhtes aluseks endise veneaegse tehaste seisukorra, nagu kujundaksid nende hooned ja tegevus samasuguseid väärtusi, mis neil oli enne maailmasõda, ja nagu ei oleks tehaste hoonete ja seadiste väärtusesse ühtki muudatust toonud evakueerimine, revolutsioon, Venemaa piiride sulgemine ja paljud teised faktorid.

Võtame näiteks sellest seisukohalt, vastluse

alla Dvigateli vabriku. Olukorra sunnil seisab vabrik ja suur varandus asub kohal ilma mingit kasu toomata. Tellimiste puudusel ei liigu ükski masin ja linnast eemaloleku tõttu ei leia hooned muud tarvitamist kui olla varjuks masinatele. Asudes ülemiste järve veekogu piirkonnas osutub krunt ka elamute puistamiseks ebasüdasaks. Varanduse omanik teeb pingutusi, et hoida hooned hävimise eest lootuses, et tellimiste saamisel neid veel kasutada. Väikesed sissetulekud, mis saadakse mõnede hoonete juhuslikust kasutamisest, ei ulatu isegi katusetõrva ostmiseks. Küsiksime nüüd, millega on põhjendatud selle tehase maksustamine linna rahaasjandusosakonna poolt endise 350.000 sendi asemel 1.384.588-sendilise kinnisvaramaksuga?

Tõsi, linnal on ju võimalus seda maksu nõuda, varandus on olemas ning on isegi mõõdukalt hinnatud; seadus lubab võtta 2%, linnal on raha vaja, seepärast olgu varanduse omaniku hool võtta raha kust tahes. Ei suuda ta tasuda maksu õigel ajal, siis tõstab 2%-line viivitus-trahv kuus võlasumma tunduvalt suuremaks, mis sunniviisil sisse nõudes veelgi tõuseb. See on harilik tee, mida mööda eesõigustatud omavalitsuslikud maksud ettevõtte haamri alla viivad. Dvigateli vabrikus ongi juba politsei paari aasta eest linna nõudmisel tegutsenud. Loomulik, et siis ka teised kreditorid enam kaua ei oota ja — ettevõtte lõpp ongi käes. Alul müüakse maha masinad vanarauana, sest kes vajab Eestis vagunite valmistamise masinaid? Hooned seisavad veel mõne aja ja et neil pole enam vaja masinaid varjata, jäävad nad kohendamata ja katused langevad sisse, nagu seda näeme R. Mayeri vabrikutega Nõmme tee ääres. Sunniviisil müümine toob vähe huvitatuid kokku, sest keegi ei vaja hooned, mida linn nii kõrgelt maksustab, mis linnast ja sadamast kaugel ja mida isegi la-duruumeks ei saa kasutada. Vahepeal aga võivad muutuda olud; Siberis on hea viljasaak, vaguneid oleks hädasti vaja. Antakse välismaale suuri tellimisi. Dvigatel võiks oma soodsa asetuse tõttu eduga võistelda Saksa ja Tšehhoslovakkia tehastega, võiks anda tööd ja leiba paarile tuhandele linnaelanikule, aga — ei saa, sest hooned on varemets ja masinad läinud.

Millise igatsusega oodati omal ajal Dvigateli, Volta, Vene-Balti laevatehase, Balti Puuvilla ja teiste tehaste tulekut Tallinnasse! Millist elu ja liikumist pidid nad Tallinnasse tooma ja tõidki. Kuidas sülitatakse aga nendesse nütüd, kui nad on olemas?! Olude sunnil on vabrikutel läinud halvasti, omanikkude varandus on muutunud väärtusetuks. Omanikkude seisukorrast

peaks linn aru saama, neid toetama, et nad lootusetult kõige peale käega ei lööks. Aga mis me näeme tegelikult? Linnavalitsus oma kruvitud maksudega ruttab andma viimast hoopii!

Kui need ettevõtted havivad, siis nende sarnaseid Eesti enam ial ei näe. Hoiame nad aga alles, siis on võimalik, et nendes veel tuhanded linnaelanikud kord tööd leiavad. Parem on vana hoida kui uusi oodata.

Kirjeldatud olukorras tehaste kinnisvaramaksu tõstmine määral, nagu see praegu sünnib, pole millegagi põhjendatud ja osutab sellele, et linnaomavalitsusel puudub mõistlik ning läbikaalutud majanduspoliitika. Tegutsevad ettevõtted moodustavad ju suurele osale linnaelanikkudest elu ülalpidamise allika; nende ettevõtete nõrgestamine või koguni hävitusele vastu viimine tähendab linna elu paraliseerimist, on nii öelda selle oksa saagimine, mille peal ise istutakse. Piiramatu maksu kõrgendamine peletab ettevõtjad riskeerimast asutada tööstusi, sest maksud ähvardavad neid lähmatada. Sellistel oludel pole aga loota linnade kasvamist ja arenemist, mis ju otsekohe oleneb teenistuse võimalustest tööstuse ja kaubanduse läbi välisurgudelt, sest kodumaa ükski meie linnu, ka nende praeguses suuruses, toita ei suuda.

Ei ole sugugi imeks panna, et säärases olukorras üks ja teine elujõuline ettevõtte hakkab enesele soetama asukohta väljaspool Eestit. Selleks annab head hoogu linnaomavalitsuste maksupoliitika, kus näike olдав arvamisel, et tehaste lksad täituvad milgi imeväel ja et sealt võib võtta ja võtta, ilma et tulekski lõppu!

Ei ole ju mingi saladus, et paljud ettevõtted püsivad ainult seetõttu, et nad oma varandusi ei amortiseeri.

Kõrgendatud maksud neil tingimusil peavad paratamatult mõjuma tagasikiskuvalt ametnikkude ja tööliste palkadele, kui ei soovita ettevõtet sulgeda sootuks.

Meil on palju kirjutatud ja räägitud sellest, et Eesti vabrikute sisseseaded olevat vananenud ja töösturid ei muretsevat uusi moodsaid masinaid. Kes julgekski seda meie oludes teha? Väikesest kodusest turust ei jatku moodsa masina tootmise mahutamiseks, võistelda aga siit välismaaga on võimatu. Siin ei suudetaks seda masinat isegi amortiseerida, kuna aga linnale tuleb 2% ta väärtusest iga aasta maksuna ära anda.

Meie arvates on tööstusettevõtete masinate ja seadiste pealt linnale kinnisvaramaksu maksimine üldse ebaloomulik nähe, milleks ka linnade seaduses ei leidu otsekohest õigust. Toimitakse

mingisuguse Vene senati seletuse põhjal 1901. a. ühe Vene tehase kaebuse puhul kinnisvaramaksu võtmise asjus. Sisuliselt on aga maks masinate ja seadiste pealt maks ettevõtte tulu pealt, millel linna poolt võetava kinnisvaramaksuga ei peaks olema midagi ühist. Linnade kinnisvaramaksu seaduse mõttes võib linn hooneid ja krunte maksustada kui sarnaseid, vaatamata sellele, kas neis on masinad või seadised olemas või mitte. Miks peaksid kaks ühesuuruse krundiga ja ühesuuruse kubatuuriga ehitustega tehast kinnisvaramaksu seaduse mõttes käima kumbki isesuguse maksu alla seepärast, et ühel hoonel masinad ja teisel mitte, või seepärast, et ühe masinad kallimad kui teise omad?

Sellele küsimusele ei suudaks küll keegi loogiliselt vastata.

Üks on selge, et meie noore tööstuse edu ja tuleviku seisukohalt linna kinnisvaramaksus ei tohiks sisalduda maksu masinate ja seadiste pealt. Samuti ei tohiks olla lubatud, et linnavalitsused igal ajal oma äranägemisel ettevõtete ümberhindamist võivad toimida, nagu seda vabariigi valitsuse määrus 31. dets. 1920. a. („R. T.“ nr. 8 — 1921. a.) võimaldab. Tähendatud määrus põhjenes 1920. a. erakorralistel oludel, kuna aga nüüd väärtuste mõõdud püsivad juba pikemat aega, mispärast tuleks panna maksma endine 5-aastane varanduste ümberhindamise periood.

Üldmajanduse huvides peaks siin riigi valitsev võim kaasa mõjuma, et ettevõtted, mis olude

sunnil ei tööta või töötavad ainult vähesel määral, linnadelt maksude suhtes saaksid soodustusi. Neid ega ka teisi ettevõtteid ei tohiks jätta linna omavalitsuse absoluutse meelevald alla, nagu see käesolevas küsimuses paraku on. Kõnesolevas küsimuses pole tööstusettevõtete linnavolikogu vastu mingit kaitset ja ta võib neid oma hindamiste ja maksustamistega täiesti rüünerida, ilma et ettevõtted kustki selle vastu kaitset leiaksid.

Lõppeks ei saa jätta tähelepanu juhtimata sellele, millised üksteisele vastukäivad arusaamised valitsevad linna majanduspoliitikas. Hiljuti käis ajakirjandusest läbi teade, nagu kavatses linnavalitsus oma summadest 10 aasta jooksul määrata 50.000.000 senti Tallinna tehnikumi ülalpidamiseks, kui see Tallinnasse edasi jääb. Nõupidamisel Kaubandus-tööstuskojas Tallinna tehnikumi küsimuse kohta rõhutas Tallinna linna- ja muuseum, et Tallinna huvid tehnikumi siiajätmist nõuavad, sest et mõni sada tehnikumi õpilast linna elanikele ikkagi teatavat sissetulekut annaksid. Kui linn võimalikuks peab aastas mitmemiljonilisi kulusid teha selleks, et mõnd sada üliõpilast — keeva tarvitajat — linnaelanikele sissetulekute soetamiseks Tallinnasse tõmmata, siis oleks meie arust kindlasti loogilisem — ülaltähendatud kuludeks tarvilised miljonid jätta tehaste peale veeretamata ja seega tööstuse kaitsmise tähe all kindlustada kümnetele tuhandetele tööliste — Tallinna elanikkudele — tööd ja leiba.

Lina väljaveo kontroll.

Hiljuti põllutöoministeerium esitas valitsusele lina väljaveo ja kauplemise seaduse eelnõu. Hiljem ministeeriumide vahelisel nõupidamisel muudeti seaduseelnõu selles mõttes, et esimeses kavas ettenähtud linakaubanduse kontroll siseriigis eelnõust välja jäeti. Seega muutus kogu seaduseelnõu ainult lina väljaveo kontrolli seaduseelnõuks. Et selle seaduseelnõu järele linaeksporti mõnigi raskendus ähvardab, siis korraldas Kaub.-tööstuskoda linaeksportööride keskel ankeedi ja veidi hiljem erinõupidamise selle seaduseelnõu kohta. Nii ankeedist kui ka erinõupidamisest võtsid peaaegu erandita osa kõik kodumaa linaeksportöörid.

Lina on meie vanem ja tähtsam väljaveoaine. Selle väljaveo alal tegutseb meil piiratud arv (ligi 20) tuntud ja soliidseid firmasid, kellel on olemas aastakümnete ja isegi sajandi kogemused. Seepärast ei ole huvitusetu kuulda nende arva-

mist selle kohta, kuivõrra uus seaduseelnõu, kui see ellu astuks, meie linakaubandust suudaks elustada ja tõsta.

Seletuskiri seaduseelnõu juure ütleb muuseas:

„Linaasjanduse arendamiseks ei ole küllalt, kui väljaveoks esitatud lina üle vaadatakse ja seejuures konstateeritakse nende omadused, vaid tarvilik on välisturu nõudmiste kohaselt kaupade valmistada juba alates taludes (minu sõrendus. J. L.). Lina kasvatamisel, ümbertöötamisel, sorteerimisel ja pakkimisel tuleb alati välisturu nõudmisi silmas pidada.“

Täitsa õige mõte. Samas sihis töötamist soovivad ka linaeksportöörid nii oma märgukirjades kui ka erinõupidamisel.

Kuidas aga kavatses põllutöoministeerium sellele sihile jõuda?

Lõpuks seeläbi, et ta seab linade väljaveo

kontrolli alla, — „analoogiliselt või, munade, kartulite ja õunte kontrolliga“, — nagu ütleb seletuskiri.

Tabavalt tähendab selle kohta üks meie vanematest eksportfirmadest:

„Kui keegi maja ehitab, siis ei hakka ta katusest peale, vaid paneb kõigepealt alusmüürid paigale. Kuid käesoleval juhul tahab põllutööstusminister ometi ehitust katusest peale hakata, kuna ta kinni haarab ekspordist ja eksporditööriidest, selle asemel, et kõigepealt pöörduda linakasvatavate poole, kes moodustavad linaäri alusmüüri.“

„Linakontrolli viimine sama põhimõtte alla kui või, munade, kartulite ja õunte kontroll, on täiesti väärsamm. Viimased on toiduained, millest ainult kõrgema väärtusega ained välismaa turgudele saadetakse, kuna kõik vähemväärtuslik kodumaale jääb ja siin ära tarvitatakse. See vastu aga on lina — tooraine, millisena see ka välisurgudele läheb, alates kõrgematest ja lõppedes kõige alamate sortidega, isegi jäätistega, mis linade väljatöötamisest üle jäävad.“

Väljaveetavad toiduained lähevad peamiselt ümbertöötamata, nii nagu nad välja saadeti, tarvitaja kätte. Seejuures puudub tarvitajal võimalus oma soove ja kaebusi kauba kohta otseteel eksporditöörile esitada. Seepärast ongi siin tarviline kontroll, mille ülesanne on valvata selle järele, et välja ei saadetakse alaväärtuslikke aineid, mis tarvitajate usaldust meie kaupade heaolusesse kahtlemata kõigutaksid.

Teisiti aga on lugu linadega. Lina ei lähe muutmatul kujul tarvitaja kätte, vaid ümbertöötamiseks vabrikusse. Vabrik astub otseühendusse eksporditööriga ja kirjutab viimasele oma nõudmised ette. Ärgu kardetagu, et meie eksporditöör halvemaid linu paremate pähe müües vabrikut tüsata ja nii meie lina head kuulsust diskrediteerida saaks. Vabrikul on asjatundjad, kes lina-sorte ja nende väärtust palju paremini tunnevad kui ükski meie kontrollitööriidest. Püüdes neid tüsata, teeks eksporditöör endale ainult kahju. Seda teab eksporditöör väga hästi ja seepärast hoidub seda tegemast.

Siit peaks igale vähikulegi olema selge, et kontrolli teostamine ainult eksporditöör juures meie linade kvaliteeti põrmugi ei tõsta. Ainuke, mis kontroll võib teha, on — vähema väärtusega lina väljaveo ära keelata. Kuid mis peaksime siis sarnase linaga peale hakkama? Ise meie seda ei tarvita ja teistele ka ei anna. Just kui koer heinamärsi otsas.

Lina kvaliteeti, selle kuulsust ja sellega ühtlasi ka hinda välismaal võib tõsta ainult seemneparandus ja houlikas, asjatundlik väljatöötamine linakasvataja juures. Selles suunas peaks põllutööstusminister eestkätt töösse hakkama, selles seisab tema otsekohene ülesanne. Ja see tooks kahtlemata kasu, sest summa, mis halvasti väljatöötatud lina läbi riigile valuuta näol ja linakasvatajale rahas aasta jooksul kaduma läheb, ei ole sugugi väike.

Halvasti väljatöötatud linu hinnatakse tihti 2 sorti allapoole tema kiu tõelist väärtust. See teeb umbkaudu 4 krooni puuda pealt. Selles asjas on naaber Läti meist ette jõudnud ja saab seepärast maailmaturul oma linadest ka paremat hinda, olgugi et meie lina kvaliteet on kõrgem kui Lätis või Leedus.

Paistab, nagu ei oleks põllutööstusminister seda küsimust küllalt tõsiselt võtnud, kui ta oma alul tsiteeritud seletuskirjas väljendatud sihist loobus ja kogu arendamist näeb ainult väljaveo kontrolli teostamises. Ja tegelikult ongi meil olemas linade väljaveo kontroll, mis tegutses kaubandus-tööstusministeri juures juba vabariigi algpäevilt kuni tänini, olgugi, et selle puudub seadusandlik sanktsioon. Kui valitsuse arvates see sanktsioon tingimata tarvilik on, siis ei ole linaeksporditöör põhimõtteliselt mitte selle vastu. Kuid kontrolli peab teostama, nagu seni, kaubandus-tööstusminister, milgi tingimusel aga põllutööstusminister. Ka ei tohiks uus seadus kaasa tuua uusi koormatusi eksporditöörile, nagu see kavatsatud põllutööstusministeri poolt erimaksu näol 1% suuruses väljaveetava kauba hinnast.

Põllutööstusministeri eelnõu peavad eksporditöörid otstarbetuks ja seepärast vastuvõtmatuks.

J. L.

Mõned ärimõtte aksioomid.

8. aksioom.

Produktiooni suurendamine vähendab oma-hinda.

Kõneoleva tõde hurvitab kõige rohkem tööstus-
riid, sest ta puudutab tööstust. Kuid mõnest sei-

sukohast on ta tähtis ka kaubandusele, sest ta puudutab ka müüki ja kaupade jagamist. Ta näitab, et peaaegu alati on kasulikum töötada laias ulatuses, et vedu raudteel on odavam kui käikarudel ja et odavam tuleb tosinat nädalat müüki kui üheksa.

Pitsburgi töölised, saades 10 doll päevapalka, teevad odavamalt terast kui tegid seda Rooma orjad. Kuid miks? Seepärast, et teadus ja leiutised lubasid rajada hiiglatööstuse. Põhja-Ameerika rauakaevandustes võite näha, kuidas 5 min. jooksul 3000 puuda rauamulda laaditakse 2 täiskasvanud töölise ja 1 poisikese poolt hiigla-aurlabida (ekskavaatori) abil. Kui see töö peaks tehtama käsitsi, oleks vaja 1000 töölise labidatega tööle panna.

Bessemeri ahi muudab 600 puuda malmi 10 min. jooksul teraseks. Vanal ajal Babülonis või Karthagos seesama ülesanne oleks annud vähemale vabrikule tööd vähemalt 2 aastaks.

Chicagos oli mul juhuse näha masinate gruppi, mis valmistab ketirõngaid kiirusega 56.000.000 tükki aastas.

Ei ole olemas nii väikest üksust, mis ei suudaks mõju avaldada omahinnale sellise hiiglasuure valmistuse juures.

Valmistus! See sõna valitseb tööstuses.

Need, kes esimesena sellest aru said, tegid rohkem kui rikastusid. Nad teenisid miljardideid... Rockefeller ja Carnegie on ühed nendest...

„Olen valmis raiskama 5½ milj. dollarit“ — ütles Carnegie — „et leida võimalust raudteerööbastele omahind teha ½ dollarit odavamaks.“ Carnegie miljoni saladus seisab täiendatud sisseseades, massilises produktioonis ja omahinna vähendamises. Ja tagajärjed suurendatud kasude näol — ilmusid kiirelt.

Need, kes vähendavad oma sisseseadet, on tööstuses surnud. Enam! Need on — inimkonna vaenlased. Nemad on kõige rohkem süüdi hindade kerkimises.

On kolm järku streikiääd tööstuse suurendamises: 1) mõned sotsialistid — töölised piiratud vaadetega. Need heade püüetega inimesed on pimedad nende võistlust ja töö lõppemist. Ajalugu on mitte ükskord näidanud, et nende kartused on ilmaagused. Tööpooled aga vähendab täiendatud sisseseade valmistuse kulusid, suurendab tarvitamist, laiendab ettevõtet ja selle läbi suurendab vabade kohtade arvu inimese tööjõu kasutamiseks. Praegu on lukuseppi palju rohkem kui enne aurumasina leiutamist.

2) mõned lühikese nägemisega poliitikamehed närvivad suurtööstust. Mõnedel nendest on see häigus krooniline, näit. Ameerikas, Inglismaal, või näit. Tiibetis. Nad armastavad võidelda kõllega, mis grandioosne. Seega paistavad nad

silma ja saavad valimistel häält. Seepärast ei jäta nad ka oma kihutust suurtööstuse vastu.

3) mõned kitsarinnalised töösturid, kes kukkusid tööstusse päris juhuslikult ja ei ole oma kohal. Või need, kes pärisid vabriku, ilma et oleksid omanud annet ta juhtimiseks. Sel juhul võib nendelt oodata täielikku mitteamust tööstuse põhimõtetest. Nende rikkus on erand. See saavutati enne neid või on juhuse tagajärg ja mitte mingil moel nende töö saadus. Niisugused härrad on tingimata iga arenemise vaenlased.

Produtseerige võimalikult odavasti!

Sest ajast, kui on olemas maaker, püüab iga tööstur selle poole. Sel põhjusel kergivad ka hiiglatehased igas maailmajaos. Ainuke paik, kus võib hinda odavamaks teha, on — tehase ja vabrikud, mitte kauplused.

Meie aja hinna saladus, mis nii mugav ja odav, seisab tööstuse suurendamises. Ajaleht „Times“ — 16 lehekülge, maksab 5 senti. 7 kl m sõit autobuses maksab 10 senti. 60.000-sõnaline raamat maksab 1 dollar. Taskukell aastase vastutusega — 2 doll.

Nüüd rääkige veel peale seda elukallidusest! See on ju hirmus vale!

Naeruväärt odavasti saame 1000 asja, millest Caesaril aimugi polnud.

Odavus ja uhkuse kättesaadavus arenevad paralleelselt tööstuse suurenemisega. Igal kodanikul, kes tõsiselt soovib jõukust koguda oma kodumaal, on tahtmine seda saavutada võimalikult rohkem, võimalikult lühema ajaga.

Müügi seisukohalt võib ka paljugi ütelda, kusutades 8. aksioomi. Alati leiame selles argumenti kaubamaja poolt ja ... „vürtsipoe“ vastu. Ta näitab meile, kui ekslik on arvamine, et kandekauplus võib pakkuda odavamalt kui universaalkaubamaja. Kuigi on õige, et kandekauplejal on vähem kulusid, siis on temal ka määratu palju väiksem läbimüük.

Kaubamajad, kus, ütelda ameerikaliku lõõksõnaga, „kõik müüakse alla 20 senti“, on rajatud sarnasele tööle. Suur läbikäik lubab võtta kasu iga asja pealt ainult 1—2 senti.

Võib kaugemale minna ja ütelda, et meie aksioom õigustab reklaami. Ta näitab absoluutselt, et hea reklaam ei kõrgenda mingil tingimusel omahinda. Juhtub tihti, et reklaam suurendab niipalju tehingute arvu, et ta muutub peaaegu kokkuhoidmiseks, mitte aga kuluks. Reklaam suurendab läbi-

muüki, vähendab müügihinda ja suurendab kasu. Teie võite küsida: — „Kes maksab siis reklaami peale tehtud kulud?“

— „Ei keegi“ — vastan mina.

Ta tasub ise enda ja jääb kasugi järele, kuid see juhtub muidugi siis, kui reklaami tõesti hästi on tehtud.

Igalpool, kus enamuses käsitöö, tehakse töö halvasti ja kallilt. Kujundid ja maalid on iseäranis kallid, sest nende tootmine on alla viidud miinimumini — ühe ainsa eksemplarini. Tööstus tegi kunsti jaoks seda, et tootmine suurel arvul kunstisaadusi. Mõned tootmisviisid on imestamisväärsed ja neid võib kuulmata odavasti osta.

Grammofon annab meile edasi suurte maailmakuulsuste häält ja meie võime vähese aja-

ja rahakuluga iga silmapilk kuulata igasugust kuulsat lauljat või mängijat.

See on näide odavuse arenemisest maailmas, mis on tekitatud tootmise odavusega.

Kaubandus ja tööstus on — tsivilisatsiooni alus. Kui sellest oleks paremini aru saadud ja varemalt seda arusaamist levitatud, poleks tekkinud paljusidki mõttetuid ettevõtteid.

Oleksin ma tööstur või vabrikant ja sooviksin, et minu lapsed käiksid minu jälgedes, siis koguksin ma nad kokku hommikul kohvilauas ja paneksin neile ette küsimuse:

„Aga missugune on, lapsed, teie hüüdsõna tänaseks, päevaks?“ Ja nad vastaksid mulle kooris:

— „*Produktiooni suurendamine vähendab omahinda.*“

(Järgneb.)

Adalbert Virkhaus †.

* Neljapäeval, 22. novembril s. a., suri äkki Tartu suurkaupmees, Rootsi asekonsul Adalbert Virkhaus, 53 a. vanuses.

A. Virkhaus on sündinud 7. veebr. 1875 Sootaga vallas Karl Virkhausi pojana, keskkoolihariduse saanud Tartu reaalkoolis, mille lõpetamisel õppis Riia politehnikumis. Hiljem astus ta Tartu isa ärisse tegevusse, kus oli peamiselt välisfirmade esindajaks, kellena tegutses pärast Riias ja palju aastaid ka Venemaal.

Pärast isa surma asus A. Virkhaus jälle Tartusse võttes osa isast järele jäänud ärist, mida pidasid ta lesk ema ja vend Oskar Virkhaus. Kui suri ka vend, jäi A. Virkhaus Tartu äri juhiks.

Kadunu oli kaubandus-tööstuskoja II sektsiooni liige ja mõni aeg ka koja juhatuse liige, kuid olles sageli äriasjus väljaspool Eestit pani ta juhatuse liikme ameti maha. Lähemate sidemete läbi Rootsi äriühingutega sai ta ka Rootsi asekonsuliks Eestis.

Iseloomult oli kadunu suur isamaalane ja toetas alati kodumaa rahvuskultuurilisi ja heategevaid asutusi. Ta oli sõbralik ning lahke igaühe vastu ning võitis kergesti kõigi usalduse, kellega tal oli kokkupuutumist.

Olgu talle kerge kodumaa muld!

Puu ja puutoodete sisseveotollid Rahvasteliidus.

Rahvasteliidu majanduskomitee on mitmel puhul maailmamajandusesse puutuvaid tähtsaimaid küsimusi uurinud ja arutanud, näit. sõja- ja suhkrukaubanduse probleeme. Soome minister ja Rootsi Protopé ettepanekul on Rahvasteliidu ma-

janduskomitee otsustanud puu ja tema saaduste turu seisukorra uurimisele asuda, misjuures esijoones tähelepanu ja vaatluse alla tulevad võtta mitmesugustes maades maksvad sisseveotollid normid ülalnimetatud artiklite suhtes. Rahvasteliidu

majanduskomitee direktor on lubanud selles küsimuses võimalikult pea vastava aruande esitada.

Sedamööda, kuidas toormaterjali tagavarad kahanevad, tõuseb pinevus suuri metsi omajate maade, kes oma metsade tooteid ise tahavad ümber töötada, ja maade vahel, kes omavad kõrgel järjel seisva tööstuse ja selle alalhoidmiseks ning kaitseks hoiavad kõrgel sisseveetollid. Kõige esmalt on konfliktide võimalus kerkimas Põhja-Ameerika Ühendatud riikide ja Kanada vahel ja Kesk-Euroopa ning Põhja-Euroopa metsarikaste riikide vahel; ja just viimaste initsiatiivil ongi küsimus päevakorraile kerkinud.

Et küsimus Soome poolt üles tõstatatud, tunnistab, et tema esijoones soovib vahekordi reguleerida; samuti tõendab see ka, mida Soome paberitöösturid on juba mitmel puhul rõhutanud, et aasta-aastalt kasvav paberipuude väljavedu Saksamaale ei ole loomulik ega kooskõlas paberi sisseveo tollimaksudega Saksamaal.

Ettetoodu on meile väga huvitav ja tähelepanuvääriv seetõttu, et ta valgustab Soome majanduspoliitikat juhtiva ringkonna vaateid ja kriipsutab alla põhimõtet, et kodumaa toormaterjalid tulevad kodumaa väärtuslikuks turukaubaks ümber töötada ja et puude väljavedu tuleb takistada, eriti nendesse maadesse, kes ise mitte omades vajalist toormaterjali on siiski kõrgete tollimüüride kaitseks välja arendanud oma tööstuse ja seda välisvõistluse eest ülepääsmata tollide ja muude takistuste abil kaitsevad,

nagu see paberitööstuse alal praegu Saksamaal on. Saksamaa paberitööstus on väga tugev ja arenenud, kuid Saksamaa ei saa oma tooraine vajadust kodumaa turult katta ning impoteerib paberipuid Poolast, Tšehhoslovakkias, Soomest, Lätist ja ka meilt. Nagu teada, nõuab praegu Tallinnas viibiv Saksa delegatsioon Eesti-Saksa kaubalepingusse punkti võtmist, et paberipuude väljavedu Saksamaale oleks tollivaba. Samal ajal ei pääse aga meie ega ka teiste ülemal nimetatud riikide paberitööstus, olgugi, et need tehniliselt halvemini pole organiseeritud, oma toodetega Saksa turule seal maksvate kõrgete kaitsetollide tõttu, millised on umbes £ 3 tonnilt. Viimaste varjul on olukord kujunenud sääraseks, et Saksa paberitööstus, müües oma toodangust umbes 85 prots. siseturule, saab seal paberi tonnist keskmiselt kuni 18 £ ja ekspoteerides ainult 15% oma toodangust müüb selle välisurgudele £ 12 eest ja surub seega palju halvematasse oludesse ja tingimustesse metsarikaste maade paberitööstuse, kes oma koduturule väga vähe toodangust suudab mahutada ja kes sugugi säärase kõrgete tollidega varjatud ega kaitstud ei ole, kellelt aga Saksamaa paberipuud veab välja peaaegu tollita.

Kahjuks on see asjaolu nii paljudelegi meie majandust juhtida tahtjatele jäetud täiesti tähelepanuta ja unustatud, mida tunnistab ka põllutööstusministeeriumi hiljutine ettepanek paberipuudelt väljaveo tollimaksu alandada.

Ar.

10 aastat Eesti põlevkivitööstuses.

25. novembril s. a. möödus 10 aastat sellest, kui Eesti riik okupatsioonivõimudelt oma valitsemisele üle võttis põlevkivitööstuse. Kuid juba 7. detsembril 1918. a. vallutasid Nõukogude Vene punaväe salgad kogu Ida-Eesti, püsid esimese põlevkivitööstuse piirkonnas kõigest 40 päeva. Vabadussõda takistas loomulikult tööde käimapanekut, millega tehti piiratud määral algust alles 1919. a. maikuuks.

Alul tegutses „Riigi põlevkivitööstus“ kaubandus-tööstusministeeriumi osana ja alles hiljem kujundati ta iseseisvaks riigi tööstusettevõtteks, oma põhikirja ka kapitaliga.

1. jaanuarist 1928. a., mil „Riigi põlevkivitööstuse“ kapital suurendati 3,5 miljoni kroonini, kuulub tööstus maksustamise alal eraettevõtete ühesugustesse tingimustesse. Samast ajast peale koondati ka tööstuse juhtimine ühe isiku — dir. M. Raud'i — kätte, kel on meie põlevkivitööstuse

arenemisloos üldse suured teened ja kes juba 10 aastat „Riigi põlevkivi“ tööstuse eesotsas seisab.

Põlevkivitööstuse edust viimase 10 aasta jooksul annavad pildi alljärgnevad andmed:

	milj. pd.
	(1 tn. — 60 pd.)
1918. a.	0,6
1920. „	3,0
1921. „	5,8
1922. „	8,5
1923. „	12,5
1924. „	14,1
1925. „	14,6
1926. „	20,4
1927. „	15,6
1928. .. (10 kuud)	16,4

Esimestel aastatel, mil Eestis valitses terav kütteenete kriis, müüdi põlevkivi peaaesjaltselt väiketarvitajale ja katsete tegemiseks. Esime-

sena suuremana tarvitajana ilmus meie tsemenditööstus, kes kasutas põlevkivi kui toor- ja kütteinert Üksteise järele asusid suurtööstused oma katelde kütmisele põlevkiviga. Aastal 1925 viidi lõppeks ka kõik lokomotiivid põlevkiviküttele üle ja sellest ajast peale on raudteevalitsus suurim põlevkivi tarvitaja Eestis. 1926. aastal alustati töid ka era-põlevkivitööstustes, mille tagajärjel vähenes „Riigi põlevkivitööstuse“ produktsiooni järele nõudmine teataval määral. 10 aasta jooksul on kokku tarvitatud 88 miljonit pd.

põlevkivi, sellest raudteed üksi 29 milj. pd. Tsemendivabrikud on tarvitanud 31 pd.; muu tööstus — 15 milj. pd. ja väiketarvitajad — 4 milj. pd. Peale selle on era-põlevkivitööstused müünud umbes 18 milj. pd. —

„Riigi õlivabrik“, kus destilleerimise teel eetakse põlevkivist õlisid, algas tegevust aastal 1925. Seni on toodetud (1000 puudades) toorest õli 1150, mootorinaftat 92, pigi 51, gudrooni 20, asfalmastiksiti 28, fenooli 170, impregneerimisõli 91, bitumeeni 114 jne. jne.

Kirjandus.

Sadamate valitsemine ja sisemine korraldus välismaadel ning järeldused meile. Kirjutanud dipl. ins. E. Masik. 48 lhk.

Autor ütleb brošüüri eessõnas: „Merisõidu ja merikaubanduse arendamisel on sadamatel väga suur lähtsus, kust kaudu juhitakse kogu tegevust, kus antakse hoogu ja luuakse võimalusi tegevuse arenemiseks, kus areneb merisõidule omane vaba vaim ja õhkkond...“

Sadamate ja neid kaudu juhitava merikaubanduse ning merisõidu ärakasutamiseks ja arendamiseks ei ole tähtis mitte üksnes tehniline sisse- ja väljulaadimine, vaid palju tähtsama koha omab kaubanduslik juhtimine ja majanduslik vaim. Viimane aga oleneb sadamate valitsemise ja juhtimise viisidest, millele on hakatud välismaal viimastel aastakümnetel panema suurt rõhku...“

Ka Eesti sadamate korraldamise küsimus seisab päevakorras ja kõnesolev brošüür tahab olla abiks ja ürrituseks meie sadamate korraldamise küsimuse otsustamisel.

Brošüüri sisesejuhatavas osas annab autor väga üksikasjalise ülevaate paljude Lääne-Euroopa sadamate valitsemise ja sisemise korralduse kohta. Nii käsitletakse brošüüris Daani, Norra, Rootsi, Soome, Saksamaa, Prantsuse, Inglise ja isegi Ameerika sadamaid, kirjeldades ja analüüsides nende sisemist korda ja valitsemisviise.

Edasi vaatleb autor Eesti sadamate valitsemist ja korraldust Vene ajal, leides, et see oli raskepärane süsteem, mis ei võimaldanud sadamate arenemist täiel määral. Sadamate arendamise poliitikas peeti silmas rohkem poliitilisi, riigikaitse ja teatavate mõjuringkondade huve, mille all kannatas eriti Tallinna sadam.

Sadamate valitsemise küsimuses Eesti ajal jõuab brošüüri autor otsusele, et meie suurema, näiteks Tallinna, sadama valitsemises puudub ühtlus ja sirgejooneline kord. Ühise peremehe või juhi asemel juhitakse sadamat mitte üksnes

mitmelt isikult, vaid ka väga mitmelt asutiselt. Sadama kui terviku, kui kaubandusliku ettevõtte juhti pole meil üldse; ei ole ka kohalikul kaupmeeskonnal või laevasõidu ringkonnil mingit alalist mõju sadama kui ühise ettevõtte juhtimisele, vaid see mõju on kuivanud kokku ainult kahte tegevuseks, nagu on seda stevedoorimine, laadimine, lossimine või mõnesugused ekspertiisid jne. Selline seisukord ei vasta aga enam nendele nõuetele, mis moodne vaade ette kirjutab sadamale kui väga tundelisele, pealegi alaliselt võitluses seisukorras olevale ettevõttele — tervikule.

Brošüüri lõpposas käsitleb autor meie sadamate valitsemise ümberorganiseerimise küsimust ja leiab, et see peaks sündima ühenduses praegu päevakorras seisva ministeeriumide ümberkorraldamisega. Autor pooldab põhimõtet, et sadam kui iseseisev ettevõtte peaks olema juhitav ja valitsev ühtlase sadamavalitsuse poolt, kes oleks vastutav selle arendamise, korraldamise ja sisemise asjaajamise eest, ning arendab seda kava Tallinna sadama suhtes meie olude kohaselt peensusteni.

Lõppeks soovitab brošüüri autor küsimuse tehnilise külje uurimiseks asjaomaste ringkondade esindajaist ja eriteadlasist moodustada komisjoni, kes peaks esitama valitsusele kindla ümberorganiseerimise kava.

Üldse valgustab kõnesolev brošüür meie sadama reorganiseerimise küsimust väga põhjalikult ja mitmekülgselt, pakkudes huvi kõigile, kel tähtis meie sadamate areng ja meresõit.

*

Väliseestlase kalender-käsiraamat 1929. I aastakäik. Toimetanud H. Haljaspõld. 64 lhk. Hind 1 kr. 25 senti. Pealadu: „Päevalohe“ raamatukauplused Tallinnas.

*

Selle pealkirja all on ilmunud õige huvitav raamat. Väliseestlaste organiseerimine näib ole-

vat astunud kaunis edenenud staadiumi. Ei lepta enam siin-seal puistatud sõnadega, vaid sihitakse teatud kavakindluse poole. Üheks näiteks on see raamat-kalender.

Peale kalendaariumi leiame siin teateid vabariigi valitsuse, meie välisesindajate (saadikute ja konsulite aadressid) ja Eesti seltside kohta välismaailmas. Siis veel Scome meremisjon oma välisasutistega. Lõpuks Eesti ajalehtede ja ajakirjade nimestik ühes tellimishindadega välismaile, kusjuures on antud teated ka välismaail ilmuvate eestikeelsete lehtede kohta. Kalender-käsiraamatu teine osa toob P. Grünfeldti laulu „Sinimustvalge“, juhtkirja „Välis-Eesti ja hõimuküsimus“ kalendri toimetaja sulest, Eesti pealinna

ajaloo kokkuvõtte ja Välis-Eesti tulise tegelase dr. O. Kalda eluloo. Järgnevad ülevaated eestlaste elust Belgia Kongos, Belgias, Brasiilias, Jugoslaavias ja Californias.

Sisu seega mitmekesine ja sugugi mitte ainult väliseestlastele kohane. Peale muu lugemise tohiks konsulaatide täieline ja uus nimestik ning Välis-Eesti seltside loetelu huvitada nimeit ka meie ärimehi, kes sinseid andmeid kas ärisuheteks või reisil väga tulusalt võivad kasutada.

Üldse võiks sellest kalendrist välja areneda haritud kihtide kalender, milline kalender meil pärast „Sirvilaudade“ kustumist täieliselt puudub.

K. S.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu koosolekut.

Esmaspäeval, 19. novembril s. a., pidas Kaubandus-tööstuskoja nõukogu oma järjekordset koosolekut Koja ruumes, Lai t. 45. Koosolekut juhatas nõukogu esimees hra K. Päts.

Esimese päevakorra punktina tuli arutusele Kaubandus-tööstuskoja 1929. a. eelarve, mille nõukogu ühel häälel otsustas kinnitada Koja juhatuse poolt kokkuseatud kujul ja esitada Koja peakoosolekule vastuvõtmiseks. Ühtlasi otsustati Koja peakoosolek ära pidada 10. ja 11. dets. s. a. börsisaalis, kuna Koja ruumid arvurikaste koosolekute pidamiseks on osutunud kitsaiks. Peakosoleku päevakorda võeti muuseas ka informatsiooni ettekanne Koja senisest tegevusest ning ülevaade meie majandusliku elu üldisest seisukorrast ja väljavaadetest tulevikku.

Muudatusi Koja koosseisus.

V sektsiooni täiskogu liikmete hulgast välja astunud Aleks. Jürvetsoni (Pärnust) asemele otsustas Koja nõukogu kutsuda V sektsiooni täiskogu liikme kohuste täitmisele järjekordse kandidaadi hra Mihkel Andreeseni Tallinnast.

Tallinna kinoomanikkude palve haridusministri määruse asjus.

Tallinna kinoomanikud pörsid Kaubandus-tööstuskoja poole palvega, et Koda omalt poolt

astuks vastavaid samme haridusministri määruse muutmiseks, mis välja kuulutatud „R. T.“ 8. aug. s. a. ja millega alaealistele alla 16 aasta ning õpilastele alla 20 a. vanuses kinoskäimine on takistatud. Koja nõukogu, arutades seda küsimust, leidis, et see küsimus puutub moraali ja haridust, mis pärast Koja nõukogu ei loe ennast olevat kutsutud seda küsimust otsustama.

Paberipuudeks kõlbmata proportside väljaveotollide alandamise küsimus.

Mõned proportsieksportöörid pörsid kirjaga Koja poole, et Koda astuks samme väljaveotollide alandamiseks metsa kuivanud ja okkalistest puudest valmistatud proportside pealt, milliseid puid meie oma paberi- ja puupapivabrikud ei saa tarvitada. Praegu on nende väljaveotoll 0,20 kuldfranki kantjalalt. Samuti paluvad metsaeksportöörid, et neil lubatakse tollita välja vedada 4-tolliseid ja jämedamaid metsakuivi kuuseproppse, mida ei tarvita meie paberivabrikud.

Koja nõukogu, asudes seisukohal, et — 1) loasaamine kõlbmata paberipuude tollivabaks väljaveoks on mõeldav ainult seadusandlikul teel, sest tollitariif ei sisalda puude kõlbmatuse või kõlblikkuse tunnismärke, vaid ainult mõõduvahesid, mille järele määratakse, kas puud kuuluvad tolli alla või mitte; 2) et kõlblikkuse ja kõlbmatuse kindlakstegemiseks tuleks siis moodustada komisjon tolliametnikest, metsaeksportööridest ja paberitöösturitest, milline komisjon

kauba peaks tollivabaks tunnistama — mis oleks aga täieline uudis tolliseadusandluses ja mida vaevalt pooldaksid vab. valitsus ja riigikogu, siis otsustas Kaubandus-tööstuskoja nõukogu metsaeksportööride palve jätta tagajärgedeta.

Eluhoonete aktsiaseltside seaduseelnõu.

Kaubandus-tööstuskoja sündik hra Pung on välja töötanud eluhoonete aktsiaseltside seaduseelnõu. Koja nõukogu kiitis seaduseelnõu heaks ja tegi Koja juhataisele ülesandeks seda vab. valitsusele esitada.

Lõppecks arutas Koja nõukogu veel mõnd väheha tähtsusega jooksvat küsimust. Koosolek lõppis kell 5 p. l.

Äride registreerimise alalt.

Kaubandus-tööstuskojas registreeritud juba 9200 firmat.

Juba 1. novembril 1927. a. algas vastava seaduse põhjal (R. T. nr. 36 — 1927. ja „Kaub-tööstuskoja Teataja“ nr. 18 — 1927.) Kaubandus-tööstuskoda äride registri pidamist. Kõik äripidajad, kes omavad 1.—3. järgu kaubandusliku või 1.—8. järgu tööstusliku äritunnistuse, peavad oma firma Kaubandus-tööstuskojas registreerima.

Kõnesoleva seaduse nõudel olid kohustatud kõik äripidajad, kellel olid äriettevõtted 1927. a. 1. novembril juba olemas, kui ka need, kes asutasid ärid kuni 31. detsembrini 1927. a., oma äri firma registreerima hiljemalt 15. jaanuariks 1928. a.

Kõik uuel avatud ettevõtted on aga kohustatud seda tegema 14 päeva jooksul avamise päevast arvates; samuti tuleb 14 päeva jooksul Kaubandus-tööstuskojale teatada igast muutusest kui ka äri lõpetamisest varemalt registreeritud ettevõtte kohta.

Seadus näeb ette ka kohtuliku karistuse neile, kes nõuetavaid teateid äride registrisse kandmiseks ei esita või esitavad teadvalt valetateid.

Käesoleva aasta jooksul on registreeritud juba 9200 firmat, milline arv on kindlaks tõendiseks, et ettevõtted oma suures enamuses on aru saanud registreerimise tähtsusest.

Rääkimata äride registreerimise tähtsamatest ülesannetest, anda ärilisele läbikäimisele võimalikult kindel juriidiline alus, mille tagajärjel kergenevad ettevõtete krediitvõimalused, on tal ka äride igapäevses tegevuses oma puhtpraktilised paremused. Kui sagedasti näiteks ei suudetud endise olukorra juures teha selgeks isi-

kuid, kes üht või teist äri kohustavalt esindavad, et neilt nõuda ari võlga. Eriti suurte raskustega tuli põrgata kokku täis- ja usaldusühingute hulka kuuluvate ettevõtete juures, kuna nende eest vastutavad isikud kuski ei olnud registreeritud. Loomulik, et säärane selgusetu seisukord mõjus äritegevuse peale paraliseerivalt ja mõne kuritahtliku äripidaja tegevuse labi tuli kannatada soliidsetel ettevõtetel ning kirjutada maha nii mõnigi lootusetu võlg. Nüüd aga ei tekita enam vähemaidki raskusi kätte leida isikuid, kes äriettevõtte tegevuse ja võlgade eest kohtulikult on vastutavad, sest igaüks võib kergesti saada vastavad andmed äride registrist.

Jälgides registreerimise käiku ja andmeid käesoleva aasta jooksul selgub, et firmadest, mis seni registreeritud, kõige suurema huvi ja teadlikkusega on registreerimisse suhtunud aktsiaseltsid ja osäühingud, sest kõigist olemasolevatest seda liiki äridest on juba registreeritud peaaegu 100%. — Samuti on huvitatud registreerimisest igasugused leping- ja usaldusühingud, kes registreerimises näevad lepinguosaliste vahekorrad fikseerimist. Kõige suurem on registreerimata ainuisikulistele ettevõtete protsent, mis on seletatav seega, et nende hulka kuulub ka suur arv väikeärisid — toiduainete kauplusi, mille pidajate hulgas on rohkesti liikuvat elementi. Need kauplused käivad väga tihti käest kätte, nende omanikud on sageli hoopis võõralt alalt ja juhuslikult kaupmeheks sattunud ega ole seepärast küllalt tuttavad registreerimise kohta käivate seaduste ja määrustega.

Huvitav on ka registreeritud äride suhteline vahekord liikide ning erialade järele. Nii on kõigist seni registreeritud äridest 90,1% ainuisikulisi ettevõtteid, 5% aktsiaseltse ja osäühinguid ja 4,9% leping- ja usaldusühinguid. Üldarvust on 29% tööstusettevõtteid, kuna kaubanduslikke ettevõtteid nende hulgas on 71%.

Kauband.-tööst.-koja märgukiri töö-hoolekandeministeeriumile haiguskindlustuse seaduse kohta.

K.-t.-koja laevasõidusektsioon käsitas pikemat merimeeste sunduslikku haiguskindlustust vastavalt uuele kavale ning tuli kindlale arvamisega, et sundusliku kindlustuse alt tulevad välja jätta peale välissõidulaevade ka meri-rannasõidulaevad, peale sisesõidu, kuhu kuuluvad sisemised veeteed ja merisadamates 10-miililine sõidupierikond. Suurematest raskustest tuuakse ette seda, et laevad on keskmiselt 50% merel sõidus, peale

selle käivad isegi vähemad rannasõidulaevad tihti välismaal, nii et üle poole ajast laevamehed nii-kui-nii laevade ravitseda on ja kõrgete preemiade maksmine kuivamaa haigekassadesse oma ülesannet ei suudaks täita, olles vaid koormav laevameestele ja -omanikule. Pealegi lahendatakse käesoleval aastal jõesse astunud „Merimeeste seadusega“ sunduslik laevameeste arstimine laeva kulul kogu teenistuse ajal ja isegi 6—12 nädalat pärast laevast lahkumist. Just samal alusel on merimeeste haiguskindlustus lahendatud kolmes Skandinaavia riigis ja Soomes, samuti ka paljudes teistes välisriikides. Seega on meie merimeeste haiguskindlustus üldiselt mitte halvem kui välismaadel ning meie oludes maksimum, millest üleminek ei oleks majanduslikult põhjendatud.

Viimaks esitab sektsioon seaduse kohta rea märkusi, võttes arvesse, et sisesõidu laevamehed sundusliku kinnituse alla jäävad.

Oma arvamisi põhjendab sektsioon täiesti üksmeelsetele seisukohtadele; mis Kojale tulnud seaduse kava kohta mitte üksi kõikidelt laevaomanikkudelt üle maa, vaid ka paljudelt laevajuhtkondadelt.

Ekspertide komisjon laevaõnnetuste ja nende põhjuste uurimiseks.

K.-t.-koja laevasõidusektsiooni juures on asutatud erapooletu ekspertide komisjon laevaõnnetuste põhjuste uurimiseks. Komisjoni määruused toome allpool. Komisjoni abi poole võivad pöörata kõik laevaomanikud, kes soovivad selgust saada vastavas laevaõnnetuses. Tasu asjus tuleb iga kord eraldi kokku leppida.

Komisjoni koosseis vastavalt määruse § 5: Esimees ja laevasõidusekts. esind. — dir. kauges. kapt. V. Russov.

Liikmed: laevaomanikkude ühingu esindaja — kauges. kapt. J. Busch.

Laevajuhtide seltsi esindaja — kauges. kapt. A. Gustavson.

Asemik laevaom. üh. esindajale — kauges. kapt. J. Loosberg.

Komisjoni põhimäärused (ajut. sekts. büroo poolt kinnitatud kuni sekts. üldkoosoleku kinnitamiseni):

§ 1.

Komisjoni eesmärk.

Komisjoni eesmärgiks on:

a) Eesti lipu all sõitvate laevade õnnetuste põhjuste selgitamine ja uurimine, mõeldes see-

juures kas otsekoheseid õnnetusi vastava laevaga või laeval veetavate kaupadega või inimeludega; b) vigastuste või kahjude põhjuste uurimine, mis laeva poolt on tehtud teistele laeva dele või nende varandusele:

§ 2.

Eriti võib komisjon võtta uurimisele:

a) kas ja kuivõrra laevajuht või mõni teine juhtiv isik süüdi on vastavas õnnetuses;

b) kas ja kuivõrra õnnetuse põhjuseks on laeva ehitusviis, seisukord, laadimine või mehistanamine või

c) sõiduteede märkimine ja tehniline korraldamine.

§ 3.

Komisjoni otsuse nõudmine.

Komisjoni arvamist vastava õnnetuse puhul võib nõuda laevaomanik, kelle laevaga on õnnetus juhtunud või mis süüdi on kahjude tekitamises kolmandatele.

§ 4.

Komisjoni arvamine loetakse täiesti konfidentsiaalseks ning temal ei ole mingit mõju või tarvitamise võimalust ei kohtuasutustes, ei dispaashi tegemisel või mõnel muul ametlikul või poolametlikul juhtumil. Komisjoni arvamine antakse välja laevaomanikule.

§ 5.

Komisjoni koosseis.

Komisjon töötab asutustevahelise ekspertide komisjonina Kaubandus-tööstuskoja laevasõidusektsiooni juures. Tema koosseisu kuuluvad kolm liiget, kes valitakse ühe aasta peale järgmiste organisatsioonide poolt: Kaubandus-tööstuskoja laevasõidusektsioon valib ühe erapooletu asjatundja; laevaomanikkude ühingu juhatus ühe liikme; laevajuhatajate selts ühe liikme, kes peavad olema asjatundjad laevasõidu alal. Juhul, kui üks kahest viimasest või mõlemad oma esindaja saatmisest loobuksid, valib Kaubandus-tööstuskoja laevasõidusektsiooni juhatus ka nende asemele vastavad liikmed.

Algatus ja juhtimine on Kaubandus-tööstuskoja laevasõidusektsiooni poolt valitud liikmel.

§ 6.

Komisjoni töö korraldus.

Saades ülesande vastava õnnetuse uurimiseks asub komisjon tööle, millest peavad osa võtma kõik kolm liiget. Ei võta aga mõni liige sihilikult tööst osa, võib komisjon töötada ka kahe liikmega, kellest üks peab olema juhataja.

Töö juures tuleb võimalikult selgitada kõiki asjaolusid, mis arvamise avaldamiseks võivad olla tähtsad.

Antavad arvamised tulevad vastavalt põhjendada.

Tarbekorral võib asjatundjaid juure kutsuda.

§ 7.

Komisjoni tasud.

Komisjoni töö tasub laevaomanik, kes vastavat arvamist soovib saada.

Tasumääras lepivad pooled omavahel kokku, aluseks võttes keskmisi ekspertide tasunorme.

Tollivalve komandeerimisrahad Miini- ja Boeckeri sadamas.

Kaupmeeskonnas kuulukse alatihi nurinat selle kohta, et kõik Tallinna sadamad laevade vastuvõtmisel ja tollivalve korraldamisel ei asu ühesugustes tingimustes. Nimelt tuleb laevade

eest, mis käivad Miini- ja Boeckeri sadamas, maksa tollivalve komandeerimisraha.

Säärane kord ei tekita mitte üksnes laevadele ja kaubakäsitajatele lisakulusid, vaid ka alalist asjata kirjavahetust ja asetab üldse osa Tallinna sadamatest, mis pealegi halvemini varustatud kui vana sadam, tunduvalt raskemas seisukorda.

Kuna tollisissetulekud Tallinna sadamas küllalt suured, siis peaks Tolliametil olema võimalik oma ametnikkude sõitudeks igasse Tallinna sadama ossa leida vastavad summad, ilma et neid igal erijuhul laevalt või kaubakäsitajalt sisse nõuda.

Küsimuse lahendamiseks on kaubandus-tööstuskoda pöörnud Meriasjanduse Peavalitsuse poole palvega, et Miinisadama rajoon Tallinna vana sadamaga maksude mõttes ühtlustataks ja et komandeerimiskulud tollivalvele ära jääksid.

Selline tollirajooni laiendus viidi mõni aeg tagasi läbi ka Pärnu sadamas, mis teenis laeva-sõidu ringkondade üldise rahulolemise.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Sissetulek tollidest suurenenud.

1. jaan. kuni 1. sept. käesoleval aastal on sisseveotollid saadud 13.106.000 kr. Läänud aastal sama aja jooksul tuli selle tollina sisse 10.409.000 kr. ja 1926. a. 10.182.000 kr. Väljaveotollid on saadud 1. jaan. kuni 1. septembrini tänava 350.000, 1927. a. 551.000 ja 1926. a. 974.000 krooni. Ehk küll sissetulek väljaveotollidest on vähenenud, on sissetulek sisse- ja väljaveotollidest koos siiski suurenenud. Nii andsid sisse- ja väljaveotollid koos sissetulekut 1928. a. 13.456 tuh., 1927. a. 10.960 tuh. ja 1926. a. 11.156 tuhat krooni 1. jaan. kuni 1. sept.

Kalade sisse- ja väljavedu 9 kuu jooksul 1928. a.

Tänavu esimese 9 kuu jooksul on kalu rohkem sisse ja välja veetud kui läinud aastal kogu aastas. Sisseveos esinevad peaaegselt heeringad ja nende sissevedu on 9 kuu jooksul kasvanud suuremaks kui läinud aastal üldse oli: läinud aastal oli 8046 tonni, tänavu 9 kuu jooksul 8608 tonni. Soolatud silkusid veeti sisse läinud aastal üldse ligi 617 tonni, tänavu 9 kuu jooksul 175 tonni. Muude kalade sissevedu on õige väike.

Välja veeti kala ja kalakaupa läinud aastal kogu aasta kohta 659 tonni 541.549 krooni väärtuses. Tänavu 9 kuu jooksul on ekspordeeritud

1184 tonni 1.295.122 krooni väärtuses. Suuremal hulgal lähevad välja haugid, kohad ja angerjad ja nende väljaveo suurenemine ongi kalade koguväljaveo suurenemise põhjus.

N. M. K. Ü. akende dekoratsiooni kursus

Lai t. 1, Tallinnas.

Kõnesolev kursus on täienduseks müügi- ja oskuse kursusele ja käsitab äri vaateakent kui reklaamabinõu. Hästi ja maitserikkalt dekoreeritud aken on alati ärile külgetõmbejõuks. Seda oskust ja maitsearendamist tahab käesolev kursus äri müüjaskonnale anda.

Kursuse töö on teoreetiline ja praktiline. Võetakse läbi tegelikult iga akna tüüp enne kokkuseatud ja väljatöötatud kava järele. Tarviliste kaupade suhtes on pöördud vastavate äride poole, kes ei ole keeldunud nende andmisest. Peale selle korraldatakse harjutustunde õpilastele, samuti ka arvestustunde akende üle ühes tarviliste paranduste tegemisega.

Peale kursuse lõppu korraldatakse akende dekoratsiooni nädal. Kursustest osavõtjad on kohustatud oma äride aknaid dekoreerima ja võistlevad omavahel paremuses. Kolmele parimale dekoratsioonile antakse eripreemiaid asjastuhtvatud asutuste ja organisatsioonide poolt. Teistele edukalt lõpetajatele antakse vastavad tunnistused.

Kursuse tegelikku tööd juhatab prl. Elinor La ju s, kes vastava akende dekoratsiooni kursuse Schweitsis lõpetanud. Peale selle üksikloengud äritegelaste poolt.

Kursus kestab keskmiselt neli kuud. Tunnid on kaks korda nädalas à 2 tundi, s. o. esmaspäeval ja reedel kella 8—10 õht. Kursuse algus on 19. nov. kell 8 õht.

Tasu kursuse eest on 18 krooni ja ühes plakat- ja dekoratiivkirja kursusega 22 krooni (ühingu liikmetele 16 ja 20 kr.).

Õppekavas on: sissejuhatus, vaateakna tähtsus; vaateakna konstruktsioon ja sisseseade; vaateakna põhitoon ja värvide kooskõla; akende tüübid; riidekaubad; pudukaubad; konfektsioon; kingad ja nahakaubad; kirjastus- ja koolitarbed; raamatud; koloniaal- ja delikatesskaubad; rohud ja värvid; klaas- ja kiviõud, majapidamis- ning elektritarbed.

Oleks soovitav, et kaupmeeskond kursustest elavalt osa võtaks, kuna sellised kursused on meil ainus võimalus tutvuda akende dekoreerimise oskusega teoreetiliselt ja praktiliselt.

Eesti kaubalaevastiku suurenemine.

O.-ü. „Käsmu laevaomanikud“ on juure ostnud välismaalt a.-l. „Raium“. Andmed: Mõõdud 250×36,7×17,5, tonnaash 1601/891 reg.-tn., ehitatud 1897. a. Inglismaal, kandejõud umb. 2500 tn. Laev on sõitnud Prantsuse lipu all.

Peale selle on viimasel ajal teiste gruppide poolt paar vähemat aurikut juure ostetud ning on kavatsusel paari suurema auriku juureostmine.

Juureostud on võimalikud olnud peaaegselt 6%-lise ja pikalaenuvanga laenude tõttu, mis pärast peaks soovitama tingimata ka 1929. a. odavamalt laenu võimaldada.

Läti arendab jõudsasti oma kaubalaevastikku.

Kaubalaevastiku propageerimiseks oli Riias nende päevade sees esimene laevasõidunäitus. See peeti börsi ruumides ning sisaldas hulga mudeleid ja esemeid laevasõidu alalt. Eri tähelepanu omandasid aga statistilised tabelid ja diagrammid Läti sadamate tegevuse ja kaubalaevastiku kasvamise kohta. Siit selgus, et Läti on sihikindla poliitika läbi oma kaubalaevastiku viinud juba ette 1914. a. laevastikust. Kokkuvõttes olgu siin toodud esitatud andmed (br. reg.-tn.):

	Arv.	a/l.		m/l.		p/l.		Kokku.	
		tk.	r.-tn.	tk.	r.-tn.	tk.	r.-tn.	tk.	r.-tn.
1. jaan. 1914. a.	59	77.826	4	296	270	48.706	353	126.718	
1. „ 1920. a.	5	2.472	1	195	39	8.444	45	11.246	
1. „ 1928. a.	75	98.774	10	2575	34	3.734	119	105.081	
1. nov. 1928. a.	87	128.149	9	1045	34	3.734	130	132.938	

Näeme, et viimase 8 a. jooksul on Läti kaubalaevastik suurenenud tervelt 12-kordselt, tõustes Läti produtseerivate majandusalade hulgas väga kõrgele.

Võimaldatud on sarnane kiire tõus peaaegselt valitsuse kindla ja süstemaatse maksu- ja laenupoliitika läbi.

Laevajuhid rahvusvahelisest keskkühingust pettunud.

Saksa laevajuhtide ühingu Hamburgi osakond on üksmeelselt otsustanud välja astuda laevajuhtide rahvusvahelisest keskkühingust, leides, et viimane liialt rahvusvahelise transportitöölise keskkühingu sõiduvees liigub, missugune ühing on tuntud kui käre pahempoolne. Seega olevat ka praktiliselt otsustatud Saksa kõikide laevajuhtide seltside väljaastumine.

Kuna rahvusvahelisest ühingust ka Inglismaa, Ameerika ja Skandinaavia osa ei võta, siis on ta mõju seega tegelikult likvideeritud.

Norras soovitatakse laevasõidu seisukorra kergendamiseks maksude vähendamist.

Valitsuse erikomisjon, mis Norras määrati veebruarikuus laevade seismapaneku põhjuste uurimiseks, on tulnud ühemeelsele otsusele, et arvesse võttes laevasõidu tähtsust Norrale samuti kui rahvusvahelist võistlust kaubalaevastiku seisukorra parandamiseks on tarvis peale muu makse vähendada kuni võistlevate maade keskmise tasapinnani.

Huvitav on paralleelina võrrelda, et meil sama otsus tehti valitsuse ja riigikogu segakomisjoni poolt kolm aastat tagasi. Kuid uues juriidiliste isikute makse seaduses on see juba täieliselt unustatud ja tõstetakse isegi laevasõidumakse mitmes grupis.

Venemaa tahab kunstiidi tööstust ellu kutsuda.

Praegu viibib Berliinis Vene Nõukogude valitsuse asjatundjate komisjon K. Kostitschi juhtusel. Nimetatud komisjoni on V. N. valitsus kuueks kuuks välismaale komandeerinud ja tema

ülesandeks on Prantsuse, Inglise, Itaalia, Hollandi, Belgia ja Helveetsia kunstiindustustusega tutvumine, eesmärgiga hiljem Vene Nõukogude valitsuse otsuse kohaselt Venemaal kunstiindustustust rajada. Samal ajal peab komisjon ka läbirääkimisi välismaa asjatundjatega ja kvalifitseeritud töolistega, et need Venemaale tööle asuksid.

Ar.

Soome :

Lennuühendus Eestiga katkeb käesoleval nädalal mõneks ajaks, kuni algab talvesoon. Nagu „Aero“ juhatus teatab, on nimeetatud ühisus kõik lennukid, mis talvel Tallinna-Helsingi vahel liiguvad, päästeabinõudega varustanud. Lennukite tiibade külge seotakse kummit õhukotid, mis hädamaandumise puhul ka jalgastega lennukeid vee peal hoiavad. Lennuki külge kinnitatud kummikottide kandejõud vees on 3000 kg., lennuk ise kaalub aga täies lastis kõigest 2100 kg.

Lihaturg. Möödunud nädalal oli loomaja lambaliha pakkumine lihaturul nõrgapoolne, sealha aga oli rohkesti saada. Väikesel määral on liha viidud välja Põhja-Rootsi. Liha sissevedu Eestist jätkub, kuid väiksemal määral kui enne, mida tuleb seletada lihahindade tõusuga Eestis. Suurmüügi nettohinnad olid läinud nädalal kg. eest: sõnnid-härjad Smk. 8:50—10; mullikad Smk. 8:—11:—, lehmad Smk. 6:50—10:—, lambad Smk. 8:—13:— ja sead Smk. 11: kuni 15:—.

Rootsis hiljuti maksmapandud liha sisseveo määruste asjus on Soome valitsus Rootsil protestinoodi saatnud, kus ette pannakse sõlmida sarnane leping, et uute määruste alla ei käi Soomest sisseveetav liha.

Leedu :

Väliskaubandus. Augustis veeti Leedust kaupu välja 22,2 milj. liti eest, sisse — 25,7 milj. liti eest. 8 esimese kuu eksport tõuseb 160,5 milj. litini, import — 195,7 milj. litini, seega passiivsus 35,2 milj. liti. Võrreldes läinud aastaga vähenes 8 esim. kuu väljavedu 1,3 milj. liti võrra ja suurenes sissevedu — 25,4 milj. liti võrra. Passiivsus kestab. Nii veeti septembris välja 22,4 milj. liti eest, sisse — 25,6 milj. liti eest.

Rahandus. Leedu 1929. a. riigi eelarve on valmimas rahaministeeriumis, kust saade-

takse lähemal ajal ministrite kabinetit harutusele. Kulud ja tulud on tasakaalustatud 250 milj. liti peale. Eelarve valmistamine venis seetõttu, et üksikute keskasutuste poolt olid saadetud rahaministeeriumile eelarved suuremate kulude peale kui võis rahuldada, seepärast saatis rahaministeerium niisugused eelarved keskasutustele tagasi ümbertegemiseks.

Novembri alul avab Leedu laevaselts „Lietgar“ regulaarse laevaühenduse Klaipeda ja Inglismaa vahel: 2 kaubalaeva 1.300—1.500 tonni mahut. Klaipedast läheks iga nädal üks laev Inglismaale.

Teateid merimeestele.

Nagu Rootsi lootsivalitsus teatab, on Rootsis juba novembrikuu alul hakatud jääteateid edasi andma.

Narva-Jõesuu merikanal ummistunud.

Narva-Jõesuu merikanal on viimase SW- ja W-torni ajal ummistunud ja kitsamaks jäänud. Veesügavus kanalis on 10 jalga 8 tolli normaalne. Ummistuse tõttu on suuremate laevade sissetoomine ja väljaviimine hädaohtlik ning laevad on sunnitud reidil laadima. Sihttulede järele lootseta on sisse- ja väljasõit praegu võimatu.

Uusi seadusi ja määrusi.

Rahvusvaheline konventsioon riigi laevade immuniteetide kohta

käivate mõnesuguste määruste ühtlustamiseks, alla kirjutatud Brüsselis 10. apr. 1926. a., on riigikogu poolt kinnitatuks tunnustatud ja R. T. nr. 91 — 1928. a. avaldatud.

Tollipõhitariifi muutmise

Riigi Teat. nr. 91 — 1928. a. on avaldatud seadus, mis maksma paneb, arvates 9. maist 1925. a., sisseveotolli nisuteradelt 0,10 kldfr., rukki- ja teiselt eraldi nimetatata jahult ja igasugustelt linnastelt 0,09 kldfr., sõelumata nisujahult 0,14 kldfr. ja sõelutud nisujahult („nisupüülit“), seal hulgas „mannalt“, 0,21 kldfr. per 1 kg. br.

Tegelikult on niisugust tolli juba 1925. a. 9. maist saadik nimetatud kaupadelt võetud.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada:

I. A. Sisseveotariifis:

Nugade teritamise rihmad:

a) kahest rihmast koosnev, milledest üks nahast ja teine iseäralise ollusega kaetud puuvillasest riidest, mõlemate rihmade otsad nahaga ühendatud, mille külge metallrõngad kinnitatud,

b) tahukujulisele puust alusele tõmmatud, ühele poolele nahast, teisele — iseäralise ollusega kaetud puuvillasest riidest rihm,

c) tahukujulisele käepidemega puust aluse ühele küljele on tõmmatud nahast rihm, kuna teine külg on kaetud iseäralise noateritamise massiga,

d) käepidemega raudraami mõlemale küljele on tõmmatud nahast rihmad, milliseid käepide me ja kruvi abil saab seada enam või vähem pingule,

e) nugade teritamise rihm iseäralise ollusega kaetud puuvillasest riidest, mille mõlema otsa külge naha abil on kinnitatud metallist rõngad,

p. p. 1 a — d, t. t. § 57 p. 6 ja p. c, t. t. § 194 p. 1 alla kuuluvaks, peamaterjali otstarvet arvesse võttes (T. K. otsus nr. 2198 — 13. X. 28. a.).

Lõhestatud (ja pinnastatud) kõrkjast punumise teel valmistatud jalamatid t. t. § 64 p. 2 vastava tähe alla kuuluvaks (T.-K. otsus nr. 2213 — 20. X. 28. a.);

vett mitte sisseimbutavast ollu- sest nelinurgataolised kirjud põrandatahvli- lid, alla 15 mm paksud, kirjuka tehtud mitte teisevärvilise olluse sissepressimise teel, vaid heleda ja tumeda hallivärvilise sega ühtesegamise abil, t. t. § 73 p. 3-b alla kuuluvaks kui põrandatahvli- d ühetaolisest segust (T.-K. otsus nr. 2200 — 13. X. 28. a.);

valgest klaasist umbes üks sm toru, mille pinnast umbes 1/3 osa pikuti piimavärviliseks tehtud, kesk piimavärvilist pinda oranži-värviline joon, t. t. § 77 p. 1-a alla kuuluvaks kui värvilisest klaasist teos (T.-K. otsus nr. 2202 — 13. X. 28. a.);

kahest puuvillasest niidist ja ühest metalltraadist korrutatud

niit t. t. § 148 p. 7 alla kuuluvaks juhul, kui katemetall on hõbetatud või kullatud, kui aga mitte, siis t. t. § 183 p. 6 alla (T.-K. otsus nr. 2212 — 20. X. 28. a.);

sõidukite amortisaatorid „Cushers“ rauast t. t. § 153 p 1 alla kuuluvaks kui auto tarbeasi, mitte autoosa, mis tingimata tarvis (T.-K. otsus nr. 2217 — 20. X. 28. a.).

t. t. § 167 p. 1-b alla kuuluvaks, külmutusmasina sisseseadeks lugeda kompressorid, kondensaatorid ja õhukülmutajad, välja arvatud need toidud ja nende ühendused, mis on määratud ainult külma õhu edasijuhtimiseks; ja mis selle tõttu tulevad tollida materjali järele (T.-K. otsus nr. 2227 — 20. X. 28. a.);

ärides tarvitata- ravaharegistree- rimise kassa t. t. § 169 p. 1 alla kuuluvaks kui eraldi nimetatud arvestaja (mõõ- tjaaparaat) (T.-K. otsus nr. 2220 — 20. X. 28. a.);

puumassi ja asfaldi segust valmistatud tsilindrikujuline isolatsioonitõru t. t. § 177 p. 1-d alla kuuluvaks (T.-K. otsus nr. 2205 — 20. X. 28. a.);

nööbi raudplekist pealmine osa t. t. § 212 p. 2 alla kuuluvaks kui nööbi osa metallist (T.-K. otsus nr. 2215 — 20. X. 28. a.);

suupillide metallist küljekate t. t. § 215 p. 3 alla kuuluvaks kui „mundharmo- nika“ osa, tollitariif § 172 märkus 3 järele (T.-K. otsus nr. 2214 — 20. X. 28. a.);

Tollinõukogu poolt määrati varemalt sissetoodud „Atephanyl“ ampullide ümberpakkimiseks sissetoodud tühjad välismaa firma nimetust kandvad originaalpakised t. t. I B § 10 alla põhjusel, et kaup juba tollikorraldusest väljas ja selle hulka pole võimalik võrrelda sissetoodud karpide ja etikettide hulgaga.

Tollikomitee kinnitas tollinõukogu otsuse, ühtlasi seletades, et peale asjaolu, mis tollinõukogu otsuse ette toodud, peab võtma arvesse, et liitrohtude sissetoomine on üldse lubatud ainult originaalpakistes ilma õigusega neid müümiseks ümber pak- kida. Erandid on lubatud üksnes apteekidele teatud otstarbeks, kusjuures niisugusel korral need rohud lähevad müügile juba apteekide etikettide või arsti retseptide all. (Vaata „R. T.“ nr. 69 k. a. avaldatud nimekirja märkus). (T.-K. otsus nr. 2226 — 20. X. 28. a.).

ÄRI- JA TÖÖSTUSETTEVÖTETE TEGEVUSEST.

Selles osakonnas toome järjekindlalt ülevaatlikke kirjutisi ühes selgitavate päevapilti. ülesvõtete-ga meie äri- ja tööstusettevõtete tegevusest, produtseerimisviisidest, seadistest jne. jne.

Keemiavabrik A.-S. „Odor“, Tallinn.

A.-s. „Odor“ on vanemaid parfüümeeria- ja kosmeetikaainete vabrikuid Eestis. Ta algas oma tegevust juba 1920. a., s. o. aastatel, mil oli meie kosmeetika- ja parfümeeriatööstus alles rajamisel.

Hiljuti on A.-S. „Odor“ läinud uute omanikude kätte, kes ettevõttele uusi kapitale juure toonud ja vabriku täie hooga käima pannud.

Praegu töötab A.-S. „Odor“ 7 milj. sendilise põhikapitaliga, kusjuures vabrik on varustatud täiesti ajakohase laboratooriumi ja masinatega, mis töötavad elektrijõul. Meie kaastöölisele võimaldati lahkesti tutvuda vabriku sisseseadega ja produtseerimisaladega.

Vabriku osaliseks käimapanemiseks, soojendamiseks ja valmistatavate ainete keetmiseks on vabrikul moodus madalrõhu-aurukatel.

Saaduste valmistamisel tarvitatakse 170 jala sügavuselt saadud puurkaevu vett.

Vabrik asub avaras kivihoones, kus on asetatud paljud seadised, nagu: õlide ajamise seadised, destilleerimisaparaat, sooda keetmise katlad, seebi stantsid ja vormid, mitmesuguste tablettide valmistamise, kreemide ja salvide hõõrumise masinad, pipra ja seebi jahvatamise aparaadid, konservitooside kinnitamise masin, suured kivikausid puudri ja hambapulbri valmistamiseks, mitmed suured kahekordsete seintega vaskkatlad ja suur kristallisaator sooda valmistamiseks ning paljud teised väiksemad masinad ja aparaadid.

Peale selle on vabrikul suured laduruumid ja keldrid.

A.-S. „Odor“ valmistab praegu oma laboratooriumides vilunud spetsialistide juhatusel mitmesuguseid saadusi, millel üle 300 erinimetuse ja missuguseks otstarbeks vabrikul on mitmed erijaoskonnad. Tähtsamaiks saadusiks on aga lõhnaõlid, kreemid ja odekolonnid.

Lõhnaõlide ja odekolonniide valmistamiseks on vabrikul suur kallihinnaliste toorõlide tagavara, missugused on veetud sisse peamiselt Saksamaalt, Prantsusmaalt ja Hollandist.

Tagavarana on vabrikul toorõlisid kokku üle 500 erisordi ja nende väärtus ulatub üle 1½ milj. sendi.

Tarvitamisele tulevad suuremalt jaolt toorõlid, mis saadud lilledest.

Lillelõhnadest on eelistatud Nizza kannike-

sed, Cannes'i roosid, akaatsiad ja jasmiinid, Itaalia iirised ja India ning Tseiloni lilleõlid.

Kunstlikkudest toorõlidest on enam tarvitatavad: kumariin, heliotropiin ja vaniliin.

Harva leiavad tarvitamist ka loomadest saadud lõhnavad toorõlid.

A.-S. „Odor“ valmistab üle 90 sordi kölnivett ja lõhnaõlisid, milledest on paremad ja leidnud enam tarvitamist Königsflieger, Chypre d'Orient, L'Origan ja Muquet de Mai lilledõhnade segud.

Kölniveed, missuguseid tarvitatakse naha puhastamiseks, sisaldavad kuni 75 prots. piiritust ja 2—3 prots. lille toorõlisid.

Lõhnaõlides on toorõlisid üle 10 prots.

Lõhnaõlide ja kölnivee valmistamine kestab 2—3 nädala ümber ja nende headuse määrab peamiselt toorõlide rohkus ja piiritus. Mida kauem need õlid seisavad, seda paremaks nad muutuvad.

A.-S. „Odori“ üldproduktsoonist kuulub 30 prots. lõhnaõlide ja kölnivee valmistamisele.

Ka puudrite valmistamine A.-S. „Odori“ poolt on laialt edenenud. Valmistusele tulevad puudrid on kolme liiki: higi-, normaal- ja rasvapuudrid.

Puudrite valmistamiseks tarvitatakse kõrgeimat sorti riisi- ja nisutärklisi, talki ja tsinkhapendit, vähesel määral ka paremat kriidipulbrit. Puudrile lõhna andmiseks lisatakse juure vastavaid lilledõhnu.

A.-S. „Odori“ vabriku hoone.

Osa vabriku laboratooriumist.

Kreemid ja pumatid valmistatakse vaha, rasva, mandli- ja teiste õlide segust.

Samuti nagu puudrid on ka kreemid rasva sisaldavad või rasvata. Esimesed on õlised ja jätavad nahale õli või rasva läike, nende hulka kuulub koldkreem.

Ilma rasvata kreemid imuvad nahasse ja ei paista välja, kuna nahk muutub pehmeks.

A.-S. „Odori“ kreemidest on tuntud kasekreem, metamorphosa j. m. t.

Edasi võiks nimetada konservide ja teiste majapidamistarvete valmistamist.

Välismaa eeskujul produtseerib A.-S. „Odor“ kulinaaralal kõiksugu aineid, nagu: marineeritud seeni, sibula- ja kurgikonserve, beefsteaki kastet, küpsise pulbrit, puuviljade essentse likööri ja kompvektivabrikute jaoks, sinepit jne.

Valmistatakse majapidamistarbeid, nagu: prussaka- ja lutikamürke, saapamääret, õmblusmasina- ja muid õlisid, metallipuhastamise pulbrit jne.

Arstimisvahenditest, mis leiavad valmistamist A.-S. „Odori“ poolt, oleksid tähelepanndavad männiekstrakt vannide jaoks jooksva vastu, nohurohud j. m. t.

Suurt rõhku pannakse vabrikus ka kontori- tarvete valmistamisele; nendest on kõige tähtsam tint.

Tindi võib liigitada kantseleitindiks ja harillikuks kirjutustindiks. Esimese kiri on valguse, vee ja happe mõjutiste vastu kindel, ta on valmistatud rauagalluse alusel, nagu alisariin, antratseen ja muud tindid.

Osa pakkimisruumist.

Harilik kirjutustint valmistatakse harilikult värvide lahundist ja see pole püsiv.

Siis on veel pesumärkimise tint, mis on pörkivi lahund ammoniaagis.

Laijal määral valmistab a.-s. „Odor“ veel kontoriliimi ja lakki.

A.-s. „Odor“, valides endale mitmekesise kaupade valmistamise ala, on täiel määral suutnud võistelda oma kauba kvaliteedi ja odavuse suhtes välismaa sellesarnaste tööstustega, takistades sellega tunduval määral vastavate välismaa kaupade sissevedu.

A.-S. „H-y Moser ja Ko“, Tallinn, Pikk tän. 19.

H-y Moseri firma on asutatud 1826. a. Selle firma all töötasid Venemaal mitmed suured kella- ja kullasepäärid kuni Vene revolutsioonini.

Peategevus oli Peterburis, osakonnad asusid Moskvas, Kiievis ja Nižni-Novgorodis, kuna vabrik töötas Helveetsias.

Peale 1918. a. likvideeris firma kõik oma ettevõtted Venemaal ja asus täielikult Helveetsiasse, kus asutati suurejooneline aktsia-selts „H-y Moser ja Ko“.

Alustades laialuluslikku tegevust Helveetsias loodi ühtlasi suuremaid esindusi Londonis, Berliinis, Varssavis, Helsingis, Riias, Kaunases ja Malmös.

Eestis asus esindus 1922. a. peale Tallinnas, Pikk tän. 27.

Edaspidiseid raskusi võiks sünnitada vahest meie kaubaleping Saksamaaga, kui viimasele tehakse soodustusi, nagu sakslaste poolt soovitakse.

A.-s. „Odori“ praeguseks peaaktsionääriks ja juhtivaks direktoriks on ins. Loorits.

Ettevõtte aastane läbikäik ulatub üle 12 milj. sendi; päevas valmib saadusi 500 krooni eest, kuid seda toodangut tahetakse tõsta 1000 kroonile päevas.

Vabrikus töötab 34 inimest ja toodang ulatub aastas keskmiselt üle 35.000 kg. —k

1. det. k. a. asutati ka Eestis „H-y Moser ja Ko“ nimeline iseseisev aktsiaselts, missugune on Helveetsia firma ainuesindajaks Eestis.

Kõne all oleva aktsia-seltsi peategelaseks on adv. Evald Poom ja Helveetsia kodanik Kornelius Winterhalter, direktoriks on Albert Lacks.

Eestis asutatud aktsia-seltsil on veel osakond Locle'is, Helveetsias, kus ostetakse Eestis tarvisminevad kaubad ja missugune osakond on vahemeheks Helveetsia ja Eestis asuvate „H-y Moser ja Ko“ firmade vahel.

A.-s. „H-y Moser ja Ko“ asub Tallinnas avarates ja nägusates ruumides ja ta on asutatud kauplemiseks nii sise- kui välismaal kõiksugu kuld-, hõbe- ja metalltasku-, sein-, äratus- ja lauakelladega, kuldketide ja käevõrudega ning peenkristallidega. —k

Turgude ülevaade.

Teravili, jahu, kartul. Teravilja ning jahu sissevedu välismaalt on olnud õieti elav viimastel kuudel. Jahuhinnad ilmutavad aeglast tagasiminekut. Teraviljaturul valitseb elavus. Sisse veetakse peamiselt Saksa (Pommeri) rukist ja kaeru. Kodumaa kaerad on kvaliteedilt nõrgad, kuna tera on kannatanud niiskuse ja kohati ka öökülmade all. Saksa rukist noteeriti 2.85 ja toidukaerad 2.95 kr. pd. Õllevabrikud katavad oma linnaste tarviduse eranditult välismaa otradest (3.25 kr. pd.).

Kartuliturul on hinnad pisut tagasi läinud; eksportkartulite hinnad olid 1,05 kr. pd.

Soomes on Saksa kartul ilmunud võistlema meie omaga; väikesel määral veetakse meie kartuleid välja ka Lätisse. Kartulitärklise hind on alanenud 6,75 kr. peale pd., et takistada välismaa tärklise sissevedu.

Koloniaalkaubad. Veetakse sisse peamiselt Tšehhoslovakkia ja Poola suhkrut. Oda-

vaim on praegu Vene suhkur (6,00 kr. pd.), kuid magususe poolest on ta teistest tunduvalt taga. Heeringate import on elav, esimesi saadetisi Šoti „Matties“ noteeriti 51—53 kr. tünnist.

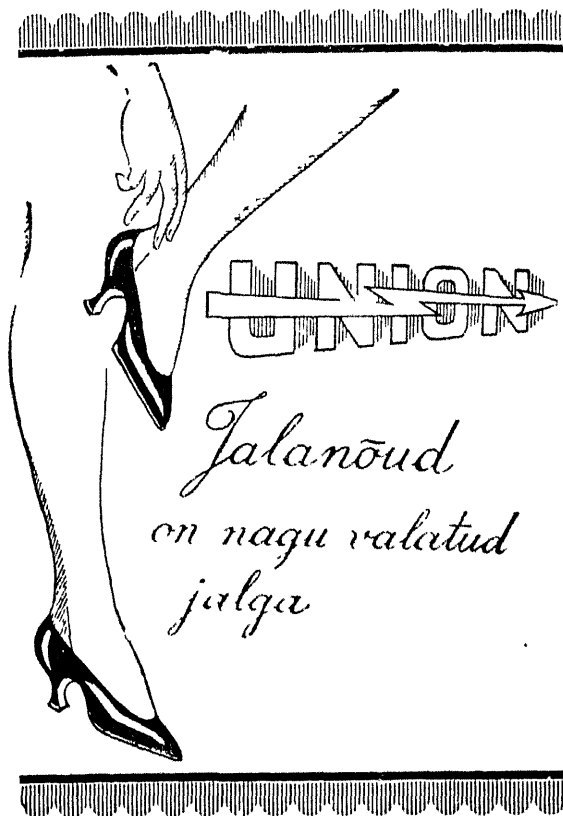
Või, munad, liha. Võihinnad on tunduvalt tõusnud (56.50—58.40 kr. pd.). Et seda konjunktuuri kasutada, on Londonist väiksem partii Siberi võid sisse toodud, et seda lasta meie turule.

Munahinnad on tagasi läinud, noteeriti kr. 46.80 kastist.

Lina. Linaturg on pisut elustunud, kuna hinnad on veidi paranenud. Läänud aasta ülejääk on kõik müüdnud. Noteeriti Livoonia R. 20—21, Petseri 22.50—23.00 ja Tartu 20—21 kr. pd. Linaseemet on seevõrra vähe, et see ei suuda katta isegi kodumaa tarvidust. Väikesel määral veetakse seda sisse La Platast. Kodumaa seeme noteeriti 4.80—4.90 ja külvil 6.00—6.10 kr. pd.

London.

27. XI. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.		
Northern Manitoba	£	49/9
Hard Winter	"	44/6
Rosario Santa	"	43/9
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.		
Manitoba	"	34/
Austraalia	"	34/
Kansas	"	31/6
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal —		
370 Ingl. naela	"	32/1 ¹ / ₂
California, kaal — 424 Ingl.		
naela	"	45/
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela		
La Plata	"	25/9
Canada Nr 2	"	—
24. XI. 28. Linad, cif.		
Riga Z K.	"	91.0 — 93.0
Pärnu H. D.	"	84.0 — —
Slanetz U/A Medium	"	95.0 — —
Bacon, kaal 112 Ingl. naela,		
Iiri	sh.	97.0 — 106.0
Daani	"	94.0 — 100.0
Kanada	"	88.0 — 98.0
Ameerika	"	—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela		
Inglise	"	22.0 — 28.0
Iiri	"	23.6 — 26.6
Või, kaal — 112 Ingl. n.		
Hollandi	"	— — —
Daani	"	199.0 — 200.0
Uus-Meremaa	"	158.0 — 182.0
Austraalia	"	158.0 — 186.0
Argentiina	"	172.0 — 180.0

JÕULUPÜHADEKS

Piparkoogi siirupit,
Piparkoogi vürtsi,
Kaneeli,
Kardamooni,
Põdrasvesoola,
Potaschi,
Safraani,
Vaniljet,
Pähkleid,
Dalleid,
Viigimarju,
Rosinaid,
Koorega mandleid,
Kastanfeld,
Hiina pähkleid,
Hispaania pähkleid,

Ameerika pähkleid,
Kokospähkleid,
Kreeka pähkleid,
Kodumaa pähkleid,
Kompotti,
Õunu,
Ploome,
Apelsine,
Sidruneid,
Viinamarju,
Ananaase,
Pirne,
Kala-,
Puuvilja- ja
Alavilja konserve jne.
Maluskaupa suur. val.

Soovitab suurel ja väikesel arvul

A. KAKIT

Mundi t. Tel. 11-11, Tallinn.

			Hamburg.				Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termiin	£	12/
27. XI. Nisu							Jaava, 50 kgr. eest, termiin	„	12/6
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	230—232					American Fine Granulated 50 kgr. eest		
Manitoba, cif 100 kgr. eest term. fl.		13.30							
Hard Winter, cif 100 kgr. eest termiin	fl.	12.85							
Ameerika jahu, cif. 100 kgr. eest termiin	\$	5¾—7							
Rukis							10 XI. Riis		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	225—227					Burmah II, 50 kgr. eest .	„	14/1½
Western II, cif 100 kgr. eest	fl.	12.10					Rasv		
							Purelard American, 100 kgr. eest	\$	30¾
							Steamlard	„	
Kaerad									
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	225—227					10. XI. Või Berliini en gros hinnad, tsentneri eest . .	Rmk.	
							Sisemaa I sort	„	—
							„ II „	„	—
10. XI. Odrad, talve							Välismaa I sort	„	—
Sisemaa, tonni eest . .	Rmk.	—					„ II „	„	—
Odrad, suve							„ III „	„	—
Sisemaa, tonni eest . .	„	—					Eesti või	„	—
							Läli punane	„	—
Suhkur							„ must	„	—
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest, loco	£	12¾							

Välisbörsid:

	L O N D O N										
	16. XI	17. XI	19. XI	20. XI	21. XI	22. XI	23. XI	24. XI	26. XI	27. XI	28. XI
Frank . . .	124.08	124.10	124.11	124.12	124.13	124.13	124.11	124.10	124.08	124.08	124.08
Dollar . . .	4.8485	4.8496	4.8503	4.8496	4.8497	4.8506	4.8503	4.8503	4.8510	4.8531	4.8521
Rootsi kroon	18.138	18.14½	18.14¼	18.15	18.147/8	18.143/8	18.145/8	18.145/8	18.147/8	18.158	18.155/8
Daani kroon	18.19¼	18.19¼	18.195/8	18.195/8	18.195/8	18.193/8	18.193/8	18.193/8	18.191/8	18.19	18.19½
Norra kroon	18.193/8	18.193/8	18.195/8	18.195/8	18.193/8	18.193/8	18.193/8	18.191/4	18.193/8	18.195/8	18.193/8
Saksa mark	20.35¼	20.358	20.357/8	20.355/8	20.355/8	20.353/8	20.347/8	20.348	20.347/8	20.35	20.35½
Soome mark	192.70	192.70	192.72	192.70	192.65	192.72	192.67	192.72	192.72	192.72	192.80
Floriin. . .	12.0877	12.0798	12.08	12.0806	12.0818	12.0812	12.0812	12.0787	12.0768	12.0762	12.0781
Liira . . .	92.55	92.54	92.56	92.57	92.57	92.57	92.51	92.58¼	92.58	92.58	92.59
Helveetsia fr.	25.19	25.19	25.19	25.19¼	25.188	25.188	25.18¼	25.18¼	25.18	25.18¼	25.18
Tshehholi.kr	163.56	163.62	163.62	163.68	163.62	163.68	163.68	163.68	163.68	163.75	163.75
Belgia frank	34.89¼	34.89¼	34.89¼	34.893/8	34.893/8	34.89¼	34.89¼	34.891/8	34.89	34.89	34.89
Schillingid .	34.51	34.51	34.51	34.51	34.51	34.52	34.51	34.50	34.48	34.50	34.51
Pengo . . .	27.81	27.81	27.80	27.82	27.82	27.82	27.82	27.81	27.81	27.81	27.82
Latt	25.18	25.17	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.18	25.17	25.17	25.18
Litt	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—
Tsherv. . .	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42
Eesti kroon.	18.14	18.12	18.13	18.13	18.13	18.13	18.13	18.13	18.13	18.13	18.13
Höbe p/unts	2/23¼	2/23/16	2/23¼	2/21¼/16	2/21¼/16	2/23¼	2/21¼/16	2/21¼/16	2/25/8	2/25/8	2/21¼/16
Plaat. p/unts		287/6-290									
Kuld p/u. .											

	B E R L I I N										
	15. XI	16. XI	17. XI	19. XI	20. XI	22. XI	23. XI	24. XI	26. XI	27. XI	28. XI
Naelsterling	20.352	20.354	20.355	20.354	20.355	20.35	20.347	20.343	20.343	20.343	20.351
Frank . . .	16.99	16.405	16.41	16.405	16.395	16.39	16.39	16.395	16.395	16.40	16.405
Dollar . . .	4.1980	4.1980	4.1975	4.1975	4.196	4.196	4.195	4.1945	4.194	4.1980	4.1945
Rootsi kroon	112.20	112.18	112.20	112.19	112.18	112.15	112.13	112.10	112.10	112.08	112.11
Daani kroon	111.88	111.89	111.90	111.89	111.89	111.78	111.83	111.85	111.85	111.85	111.88
Norra kroon	111.85	111.85	111.87	111.87	111.86	111.85	111.83	111.81	111.81	111.83	111.87
Soome mark	10.563	10.561	10.559	10.561	10.555	10.555	10.555	10.552	10.553	10.549	10.55
Floriin. . .	168.44	168.49	168.61	168.50	168.50	168.44	168.40	168.40	168.42	168.47	168.50
Liira . . .	21.99	21.99	21.995	21.99	21.99	21.995	21.98	21.975	21.965	21.97	21.975
Helveetsia fr.	80.805	80.80	80.80	80.80	80.75	80.795	80.79	80.795	80.80	80.77	80.805
Tshehholi.kr											
Belgia frank	58.325	58.325	58.33	58.335	58.33	58.32	58.32	58.305	58.30	58.31	58.32

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimikirjad ja hinnad (en gros).

		Kroonid.			Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, kõrgem s.,					
Ameerika ja Inglise	pd.	7 15—7.40	Heeringad, Islandi	pd.	25.—
" sõre, kõrgem sort			Liba, sea, I sort	"	16.00—17 20
Ameerika ja Inglise	"	7.20—7.30	" looma, I sort	"	6.00—9.60
"J. Puhk ja Pojad" rukkijahu	"	3.15—3.25	Õlikoogid, linaseemne	"	3.40
"	"	4.10—4.30	" päevalille	"	3.35
"J. Puhk ja Pojad" suurveski			" soja tangud	"	3.50
saadused. Hinnad arvatud 50			Jahu, päevalille	"	3.45
klg. eest ühes valge puuvil-			Segajõutoit I s.	"	3.30
lase kotiga.			" II s.	"	3.—
Püülijahu:			Suhkrupeedi koogid	"	2.20
Rukkipüüli patent (à 50 kg.)	puud	4.90	Mais	"	3.10
harilik	"	4.30	Nisukliid	"	2.40—2.50
"Eesti Parem" saiajahu à 50 kg.	"	7.50	Puuvillane riie, Bjas	arss.	0.42—0.52
"Kalev"	"	7.10	" Mitkal	"	0.32—0.38
"Taara"	"	6.80	Lina, Liivi R. Saatejaam	pd.	21.50—22.00
"Kungla"	"	6.20	" Põltsi	"	23.50—24.00
"Sampo"	"	5 80	" Tartu	"	21.50—22.00
Manna	"	8.—	Linaseemne õli, 87½ 0/0 basis	"	4.70—4 80
Granular	"	7.20	" 95	"	5.90—6.00
" poolsõre	"	7.60	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2k. pest.	"	0.41—0.44
" sõre	"	7.70	" Newcastle	"	0.40—0.42
Jahu: nisu, pehme — sõre.	"	5.80—7.70	" sepa	"	0.41—0.42
A/S. Rotermanni teh.:			Koks, gaasi	"	0.65
Jahu: nisu, pehme — sõre	"	5.70—7.60	Põlevkivi, I sort A fr-ko Kohla j.	"	0.10
" rukki	"	3.10—3.20	" I " B	"	0.09
" püüli	"	4.00—4.20	" II "	"	0.075
Nisu, Eesti	"	4.—4.10	" III "	"	0.05
Rukis, Eesti	"	—	" Fenolaat, Tallinn	"	1.70
" Saksamaa	"	2.80—2.85	" Gudroon	"	2.25
Kaerad, toidu, Eesti	"	2.80—2.85	Riigi turbatööstus: „Turba“	1000 kg.	12.85
" Saksamaa	"	2.80—2.85	Põlevkivipigi	pd.	2.—
Odrad, õlle välismaa	"	3.20—3.25	Raud, sordi	"	2.60—2.90
" toidu	"	3.10—3.20	" vits	"	3.30—4.10
Herned, Hollandi	"	6 75—7.—	" plekk	"	3.20—4.20
Riis, Burma II	"	5.80—5.90	" plekk, tsingitud	"	5.80—6.20
Kartulid, eksport	"	0.98—1.03	Raudtalad	"	2.60
" piirituse	"	0.72—0.78½	Teras, vedru	"	4.50—5.—
Kartulitärklis „Superieur“	"	6.75	" tööriistade	"	12.—14.—
Või, eksport, I sort	"	54—56.00	" talla	"	3.20
Margariin, välismaa	"	20—20.80	Inglitina	"	89.—90.—
" kodumaa	"	18—20.80	Seatina	"	10.—10.50
Kaseiin, Eesti	"	12.75—13.25	Vaskplekk, punane	"	31.—31.50
Juust „Schweitsi“, kodumaa	"	27.50—28.—	" valge	"	30.—30.50
Munad, eksport Is. (kast 360 tk.)	kast	43.20	Tsinkplekk	"	16.—
Kakao, Hollandi	pd.	26—30	Masinaõli, Vene ja Poola	"	4.50—4 80
" Inglise	"	22—24	" Ameerika	"	4 90—5.20
" Ameerika	"	20—21	" mootori	"	5.80—7.—
Kohv, Rio, Santos	"	44—46	" Poola	"	5.70—11.—
" Kesk-Ameerika sordid	"	53—71	" auto	"	6.50—17.—
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	"	85—93	" Poola	"	6.50—7.—
" Orange Pekoe, Java	"	77—87	Linaseemneõli	"	15.10
" Moning, Hiina	"	42—46	Värnits	"	15.50
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	"	—	Parafiinõli, Poola	"	7.75—9.—
" Inglise	"	6.—	Tsilindriõli, Vene	"	—
" Ameerika	"	6.—	" Ameerika haril. aur. 280°	"	5.10—6.—
" Vene	"	—	" tlekuum. „ 3200	"	7.50—9.—
Suhkur, peenike, valge, Poola	"	5.90—5.95	Põlevkiviõli	"	1.70
Siirup, kartuli, 420/0	"	8.—	Nafta, Vene	"	2.15—2.30
Glükoos	"	7.—	" Ameerika	"	1.95—2.15
Sool, lahtine, Vene franko jaam			Petrooleum, Vene, sisternid ja		
Narva ja Isborsk	"	0.55—0.56	vaadid	"	2.25—2.40
Saksa	"	0.56—0.60	" Am., sistern. ja vaadid	"	2.30—2.40
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn	44.00—50.00	Bensiin, Vene	"	6.—
" Matfulls	"	48.00—54.00	" Ameerika	"	6.—
Heeringad, Schoti Matties	"	51.00—53.00	Eesti traktorbensiin	"	2.85—2.80
Heeringad, Schoti Matfulls	"	55.00—57.00	" jõubensiin autode jaoks	"	5.55
Heeringad, Norra	"	30.—	Peausooda, välismaa	pd.	—
			" kodumaa	"	1.65—1.75

Tel. 498.

A. S. ODOR

Kivimurru t. 2
Tallinnas.

Parfümeeria-, kosmeetika- ja majandustarvete vabrik.

Valmistab võislemata headuses:

Lõhnaõlised

Kölnivett

Puudreid ja kreeme

Vegetaali ja juukseveti

Hambapastat ja -pulbrit

Püssi- ja õmblusmasinaõli

Puuviljaessentse

Arstirohste

Tinte ja kontoriliime

Kirjalakke

Beefsteaki kastet

Vanilliini, äädikat

J. n. e.

Hinnad mõõdukad.

Ostke ja proovige.

Pretsisioonkellade vabrik

**Le Locle
Schweiz**

**asutat.
1826. a.**

Hy Moser & Cie

teatab oma austatud kaubatarvitajatele, et **Hy Moser & Cie** kellade müük on viidud üle Pikali tänavale 27 firma

Hy Moser & Cie A-S

oma ärisse

Pikale tänavale 19

Kõnekr. 22-67.

Teie leiata seal rikkalikumas valikus meie firmatasku- ja käekelli, seinä-, lauä-
aratuskelli, viimaseid uudisi keelide ja käevõrude alal, kulda ja plaqué'd.

Peenikest Rootsi kristalli.

Kõik kaubad kindlate mõõdukate hindadega.

Parandusosakonda juhatab meie kauaaegne vilunud kaastöötaja.

Väljaandja Kaubandus-tööstuskoda.

Vastutav toimetaja H. Anto.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühionse trükikoda, Pikk t. 2.